

BESTEMMINGSPLAN

Herinrichting uiterwaarden Dieden - Demen

Bijlage 6 bij toelichting
Inventariserend veldonderzoekarcheologie

GREENHOUSE ADVIES

RAPPORT

Archeologisch onderzoek
Gebiedsontwikkeling Demen-Dieden

Inventariserend veldonderzoek (IVO-O)

GRA-rapport 2018.19

Administratieve gegevens en verantwoording

Onderzoekslocatie		
Toponiem	Demen-Dieden	
Plaats	Demen, Dieden	
Gemeente	Oss	
Kadastrale aanduiding	divers	
Centrumcoördinaten	N: X 169.655 / Y 426.485 O: X 172.895 / Y 424.720 Z: X 172.820 / Y 424.690 W: X 168.880 / Y 426.360	
Oppervlakte	Ca. 115 ha	
Projectgegevens		
Opdrachtgever	LieveenseCSO	
Projectcode	GMG00315	
Status	Definitief	
Versie	1.0	
Datum	01-11-2018	
Bevoegd gezag	Gemeente Oss Dhr. R. Jansen Postbus 5 5340 BA Oss Tel. 14 0412	Provincie Noord-Brabant Mevr. M. Barwasser Postbus 90151 5200 MC 's-Hertogenbosch Tel. 073-6812812
OM-nummer	4607315100	
ISSN	2468-8258	
Uitvoerder		
	Greenhouse Advies B.V. Huismanstraat 6 6851 GT Huissen archeologie@greenhouse-advies.nl	
Uitvoeringsperiode	mei 2018	
Auteur	M. Osinga (Senior KNA Prospector)	
Controle	P. Fijma (Senior KNA Prospector)	
Paraaf		
Beheer en plaats documentatie (gedurende onderzoek)	Greenhouse Advies B.V. Huismanstraat 6 6851 GT Huissen	
Transito-depot	Wanraaij 31B 6673 DM Andelst	
Rapport goedgekeurd door BG	nog niet	
BRL-protocol		
☐	4003 Proefsleuvenonderzoek (IVO-P)	
☐	4003 Proefsleuvenonderzoek (IVO-P) - variant archeologische begeleiding	
☒	4003 Verkennend booronderzoek (IVO-O)	
☐	4004 Opgraven landbodems	
☐	4004 Opgraven landbodems - variant archeologische begeleiding	

Samenvatting

In opdracht van LievenseCSO heeft Greenhouse Advies B.V. een archeologisch onderzoek uitgevoerd in het kader van geplande gebiedsontwikkeling Demen-Dieden, waarbij natuurontwikkeling zal plaatsvinden middels kleiwinning. Het onderzoek heeft bestaan uit een inventariserend veldonderzoek.

Op basis van het reeds uitgevoerde bureauonderzoek geldt voor het plangebied een middelhoge verwachting voor archeologische resten vanaf de (Vroege) Middeleeuwen. Eventuele resten kunnen direct vanaf maaiveld verwacht worden. Mogelijke oudere resten zijn vermoedelijk verspoeld of geërodeerd.

Het veldonderzoek heeft bestaan uit het uitvoeren van 470 boringen tot 1,20 m beneden maaiveld met een dichtheid van 6 boringen per hectare. Daarbij zijn sommige boringen doorgezet naar 3,0 of 7,0 m beneden het maaiveld. Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat in het grootste deel van het plangebied een gelijksoortige bodemopbouw van siltige klei voorkomt. In het westelijke deel van het plangebied is een zone met hoogopgeslibde kronkelwaarafzettingen aangetroffen. Het centrale deel van het plangebied ligt ter plaatse van een strang/restgeul met een relatief ondiepe zandondergrond die deels uit grind bestaat. Er zijn tijdens het veldonderzoek geen relevante archeologische indicatoren waargenomen die duiden op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. De archeologisch verwachting kan ons inziens naar beneden worden bijgesteld tot laag. Het betreffende boorgrid met een dichtheid van 6 boringen per hectare is voldoende om eventuele vindplaatsen uit de Middeleeuwen op te sporen en in kaart te brengen (Tol, Verhagen & Verbruggen 2012).

Advies

Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek is vervolgonderzoek niet noodzakelijk. De kans op het aantreffen van (onverstoorde) archeologische resten wordt klein geacht. De voorgenomen ingrepen kunnen ons inziens zonder archeologisch voorbehoud worden uitgevoerd. Indien tijdens de uitvoering alsnog onverwachte archeologische resten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding gemaakt te worden bij het bevoegd gezag in het kader van de wettelijke meldingsplicht conform de Erfgoedwet.

Procedure

Bovenstaand advies dient ter beoordeling voorgelegd te worden aan het bevoegd gezag, de gemeente Oss en de provincie Noord-Brabant. Het bevoegd gezag beslist over de aard en invulling van eventueel vervolgonderzoek. In afwachting van dat selectiebesluit kan men nog niet starten met de bodemverstorende activiteiten.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doelstelling en onderzoeksvragen	5
1.3	Samenvatting bureauonderzoek.....	5
1.3.1	Archeologische verwachting	7
1.4	Werkwijze en leeswijzer	7
2	Beschrijving plangebied	8
2.1	Huidige situatie plangebied en onderzoeksgebied.....	8
2.2	Toekomstig gebruik	9
3	Resultaten inventariserend veldonderzoek	10
3.1	Werkwijze	10
3.2	Bodemopbouw.....	10
3.3	Reliëf.....	11
3.4	Archeologie.....	11
4	Evaluatie en advies.....	12
4.1	Conclusie	12
4.2	Beantwoording onderzoeksvragen	12
4.3	Advies	12
	Literatuur en bronnen	13

Bijlage 1: Overzicht archeologische perioden

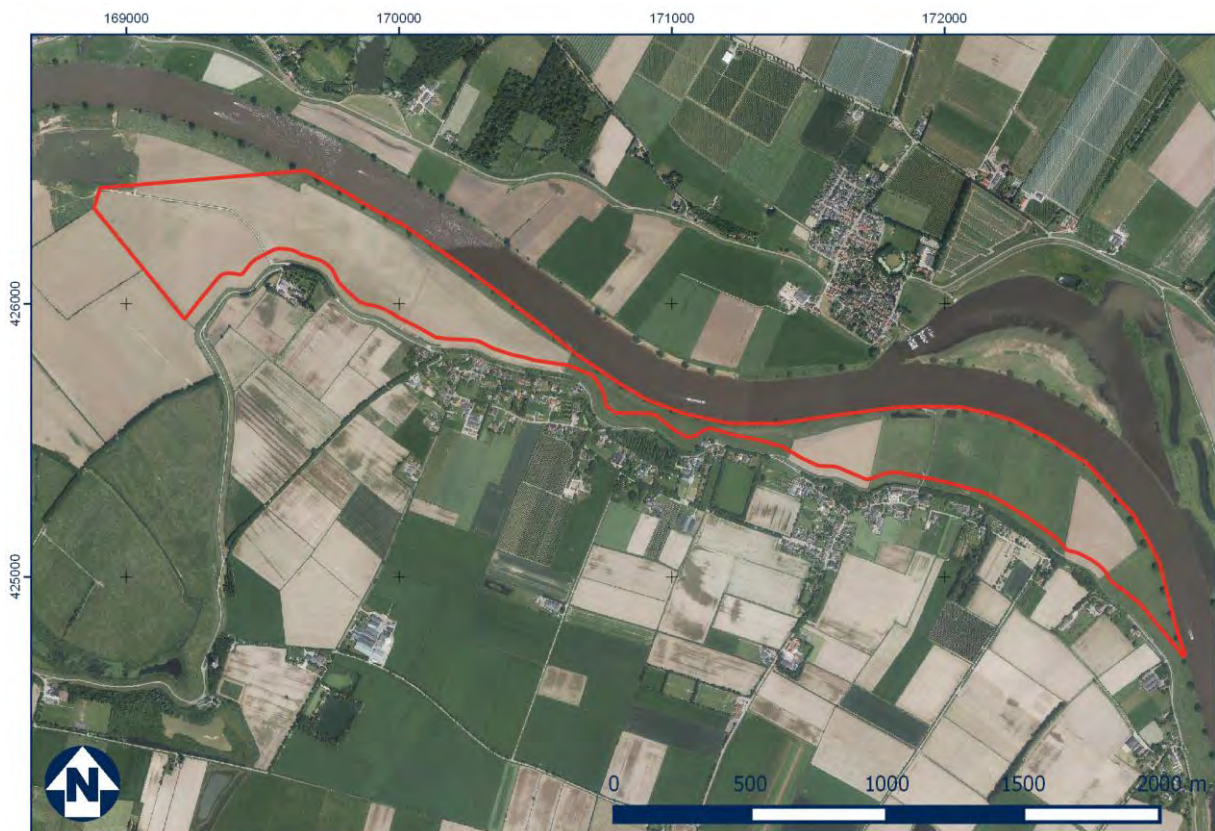
Bijlage 2: Locatie boringen

Bijlage 3: Boorstaten

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van LievenseCSO is door Greenhouse Advies B.V. voorliggend archeologisch onderzoek opgesteld voor het plangebied Demen-Dieden. Het onderzoek heeft bestaan uit een inventariserend veldonderzoek. Aanleiding voor het onderzoek is de geplande natuurontwikkeling in het kader van Meer-Maas door middel van kleiwinning in het gebied. Bij de voorgenomen bodemingrepen kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord of vernietigd. Conform het reeds uitgevoerde bureauonderzoek (Osinga 2016) dient een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd te worden om de gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen. Het plangebied is weergegeven op Afbeelding 1.1. Het onderzoek is uitgevoerd conform het opgestelde Plan van Aanpak (PvA) d.d. 30 april 2018 (Fijma & Reinders 2018).

Afbeelding 1.1: Luchtfoto van het plan- en onderzoeksgebied (bron:PDOK).

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is het toetsen van de archeologisch verwachting zoals die gebleken is uit het reeds uitgevoerde bureauonderzoek. Het resultaat is een standaardrapport op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek en de vorm daarvan.

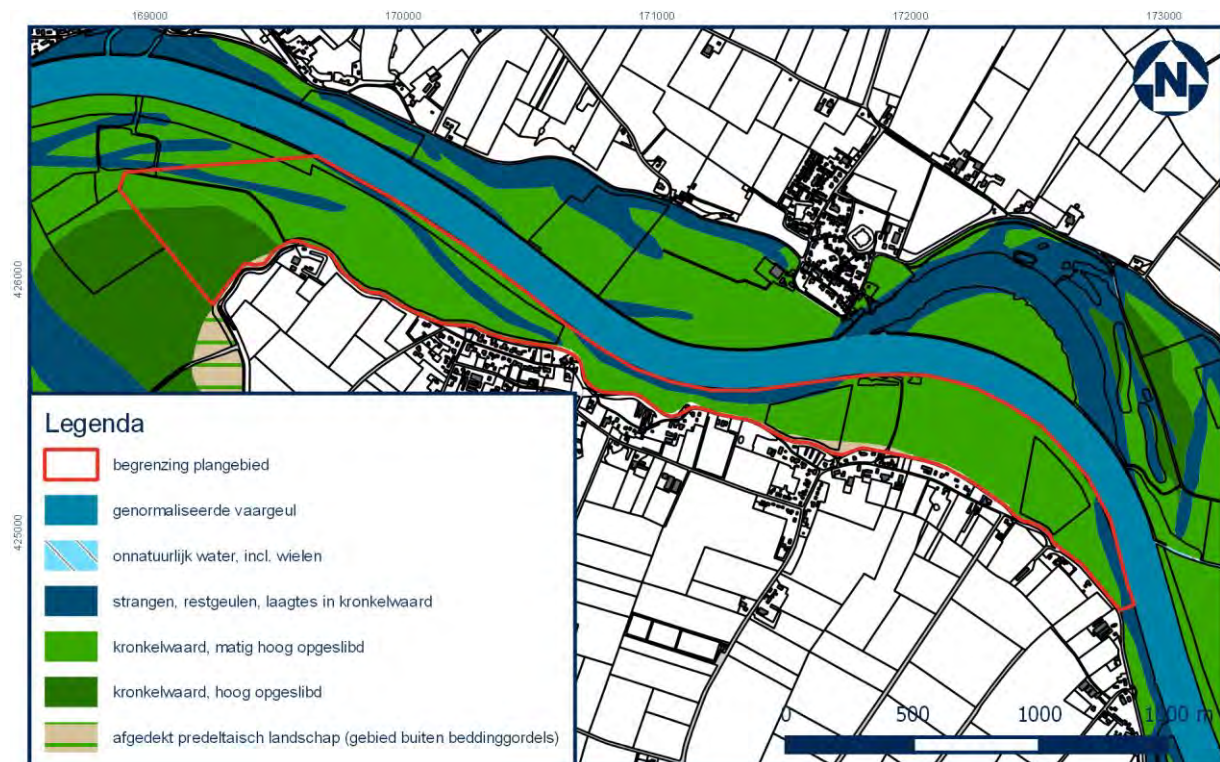
Om deze doelstelling te kunnen realiseren, dienen conform het PvA de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Wat is de (natuurlijke) bodemopbouw van het plangebied?
2. In hoeverre is er sprake van antropogene lagen in het plangebied?
3. Is binnen het plangebied sprake van verstoringen? Zo ja, wat is de aard en omvang hiervan?
4. Wat is de aard en omvang van archeologische resten die tijdens het veldonderzoek zijn aangetroffen?

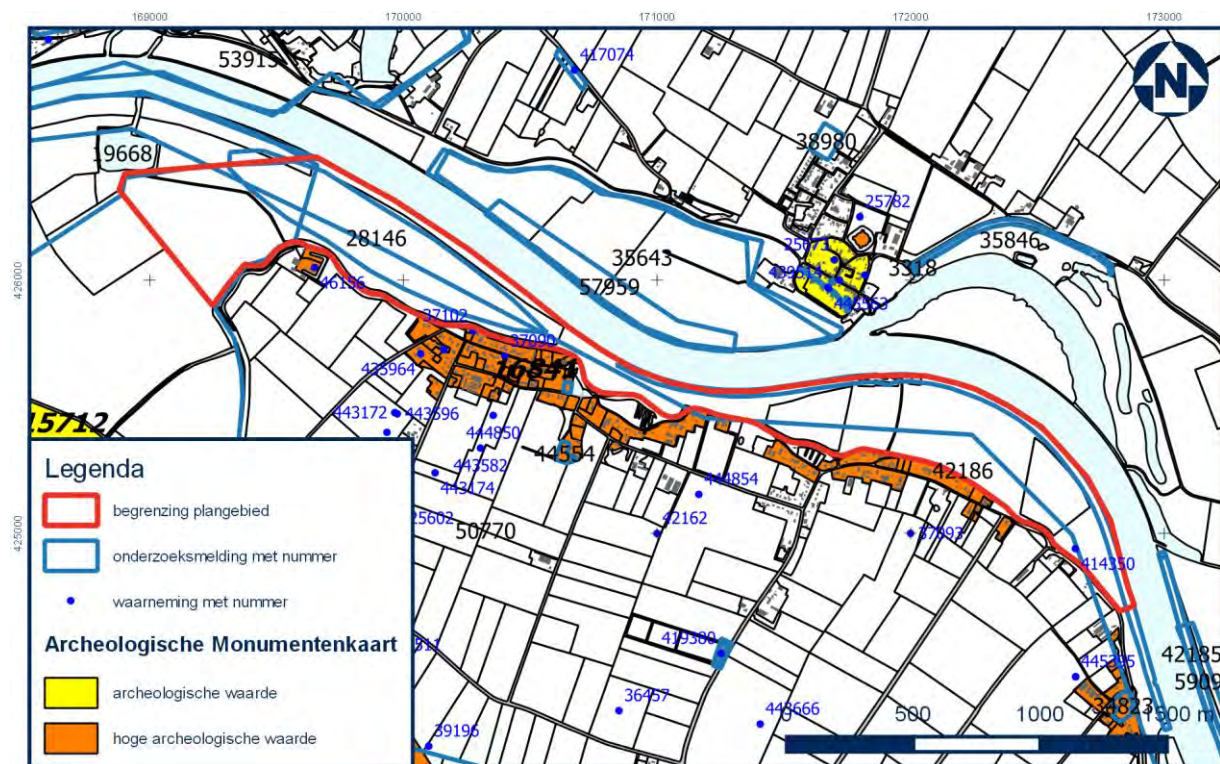
1.3 Samenvatting bureauonderzoek

"Het plangebied ligt op de zuidelijke oever van de Maas ter hoogte van Demen en Dieden. Er is sprake van ligging binnen een tweetal fossiele meanderbochten. In het westelijke deel van het plangebied bestaat een tweedeling tussen oudere stroomgordelgronden tegen de dijk aan en een strangenlandschap

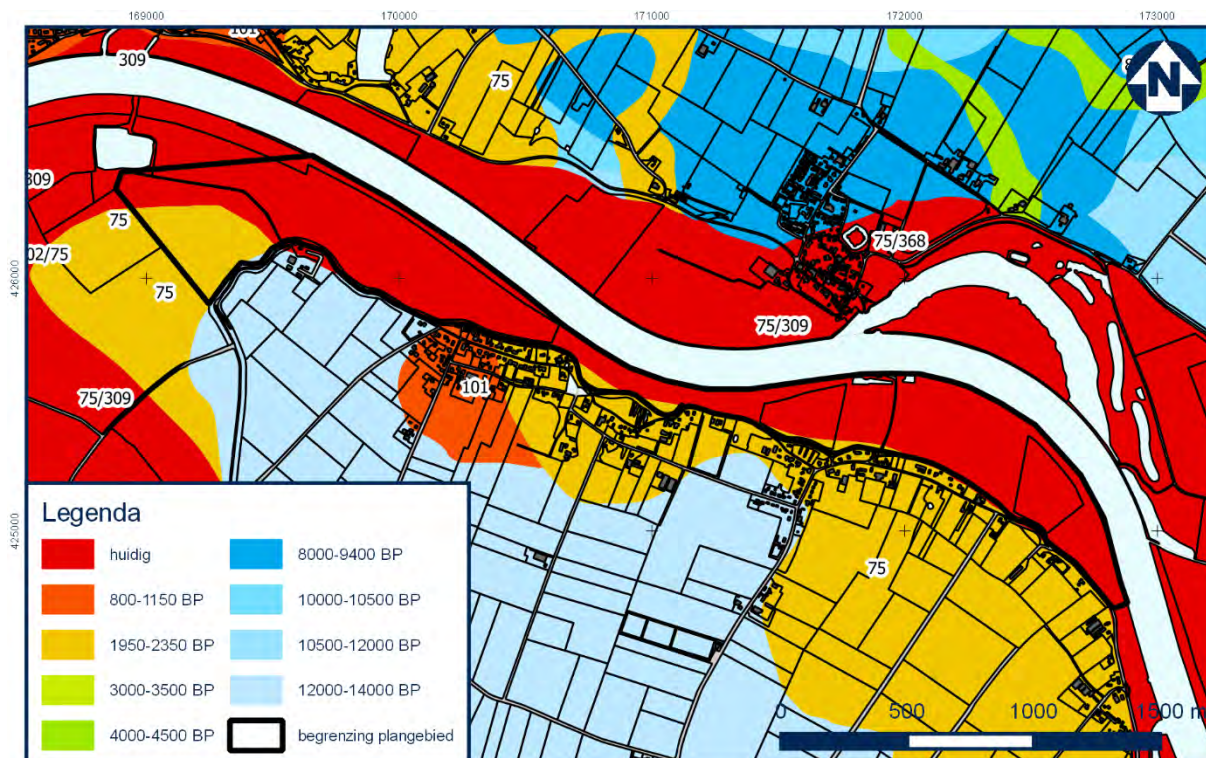
aan de noordzijde. Het oostelijke deel van het plangebied ligt in een afgesneden binnenbocht van de Maas waar graduele opslibbing heeft plaatsgevonden."¹

Afbeelding 1.2: Uitsnede basiskaart landschapsouderdom (bron: Cohen et al. 2014).

Afbeelding 1.3: Archeologische basiskaart (bron: Archis3).

Abbeelding 1.4: Stroomgordels met einddatering (bron: Cohen et al. 2012).

1.3.1 Archeologische verwachting

“Op basis van de landschappelijke gegevens en vondstmeldingen en onderzoek in vergelijkbare condities in de omgeving kan worden gesteld dat voor het plangebied een middelhoge verwachting geldt. Er kunnen archeologische resten verwacht worden vanaf de (Vroege) Middeleeuwen in de vorm van nederzettingsresten, infrastructuur en in mindere mate graven of grafvelden in de kleiafzettingen. In eventuele restgeulen kunnen watergerelateerde resten verwacht worden, zoals beschoeiingen of scheepswrakken. Eventuele oudere resten (in klei en de top van het beddingzand) zullen waarschijnlijk verdwenen zijn door verspoeling en erosie. De verwachting is dat binnen het plangebied de archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd, aan of nabij het maaiveld verwacht kunnen worden en in principe niet op grotere diepte. Gezien de bedijkingen in de Late Middeleeuwen, lijkt het aannemelijk dat men sindsdien overwegend binnendijs woonde en niet in de uiterwaarden die ter plaatse van het plangebied voorkomen.

Voor resten uit de Tweede Wereldoorlog geldt een lage verwachting. Er hebben zich, voor zover bekend, binnen het plangebied geen gevechtshandelingen plaatsgevonden. Wel zal er rekening gehouden moeten worden met een mogelijke crashlocatie van een vliegtuig of resten ervan.”¹

1.4 Werkwijze en leeswijzer

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.0. Op basis van de archeologische verwachting, die is voortgekomen uit het reeds uitgevoerde bureauonderzoek, heeft toetsing in het veld plaatsgevonden.

Het rapport is opgebouwd uit de hieronder genoemde hoofdstukken:

- Hoofdstuk 1: Inleiding
- Hoofdstuk 2: Beschrijving plangebied
- Hoofdstuk 3: Resultaten inventariserend veldonderzoek
- Hoofdstuk 4: Evaluatie en advies

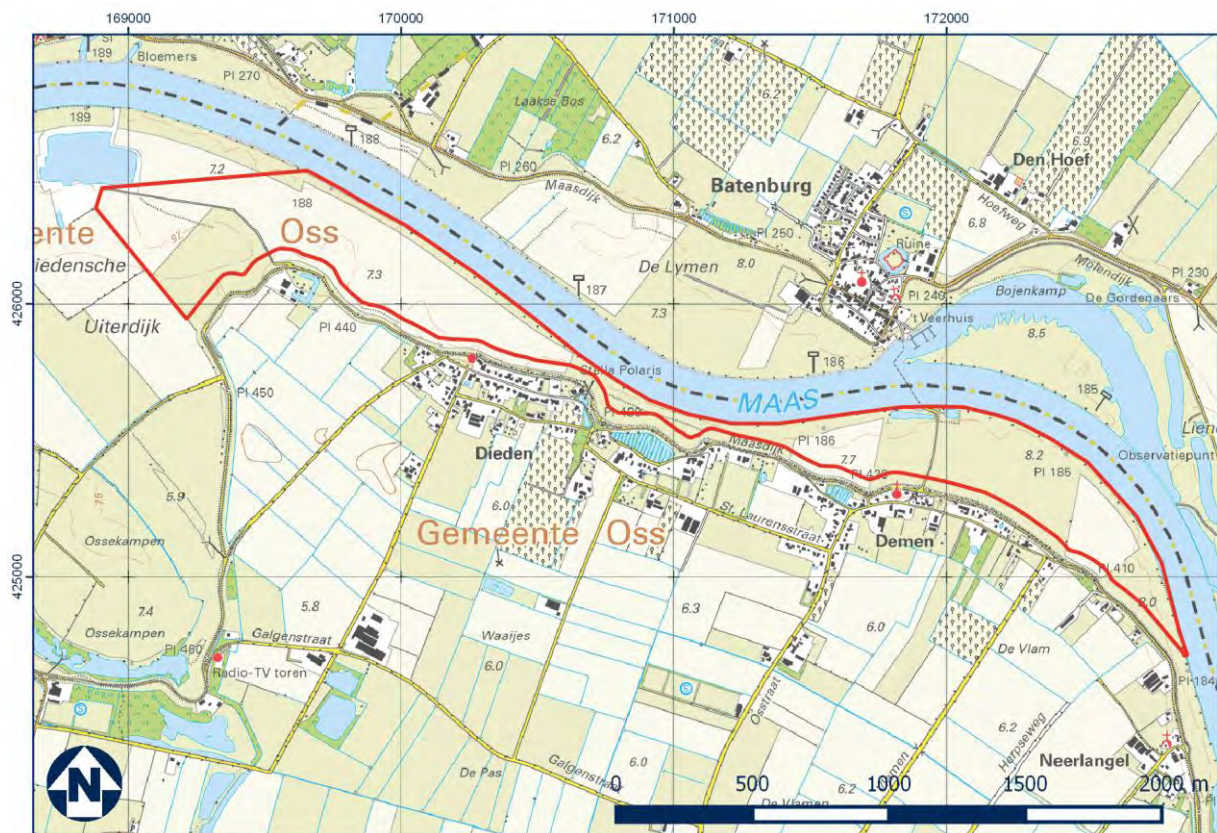
Voor de in dit rapport gebruikte archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar Bijlage 1. Alle kaarten in de rapportage zijn noordgericht tenzij anders aangegeven.

¹ Osinga 2016.

2 Beschrijving plangebied

2.1 Huidige situatie plangebied en onderzoeksgebied

De begrenzing van het onderzoeksgebied komt overeen met de begrenzing van het plangebied zoals weergegeven op Afbeelding 1.1 en Afbeelding 2.1. Het plangebied ligt in de uiterwaarden van de Maas ter hoogte van Demen en Dieden. Het plangebied strekt zich over een lengte van 4.500 m uit op de zuidelijke oever van de Maas. Het plangebied heeft een breedte die varieert van circa 80 tot 370 m. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 115 hectare. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Maasdijk en aan de noordzijde door de huidige loop van de Maas. Het plangebied is voor ongeveer de helft in gebruik als bouwland. Ten tijde van het veldonderzoek waren de akkers zeer recent geploegd en ingezaaid. Het overige deel bestaat uit natuurlijk grasland. Langs de oevers van de Maas staat een bomenrij en ook de Maasdijk is deels begroeid met bomen. Er staat geen bebouwing in het plangebied. Vanaf Demen loopt dwars door het plangebied een weg naar de maasoever voor het voet- en fietsveer naar Batenburg.

Afbeelding 2.1: Het plangebied op de topografische kaart. (bron: TDN/Kadaster 2015)

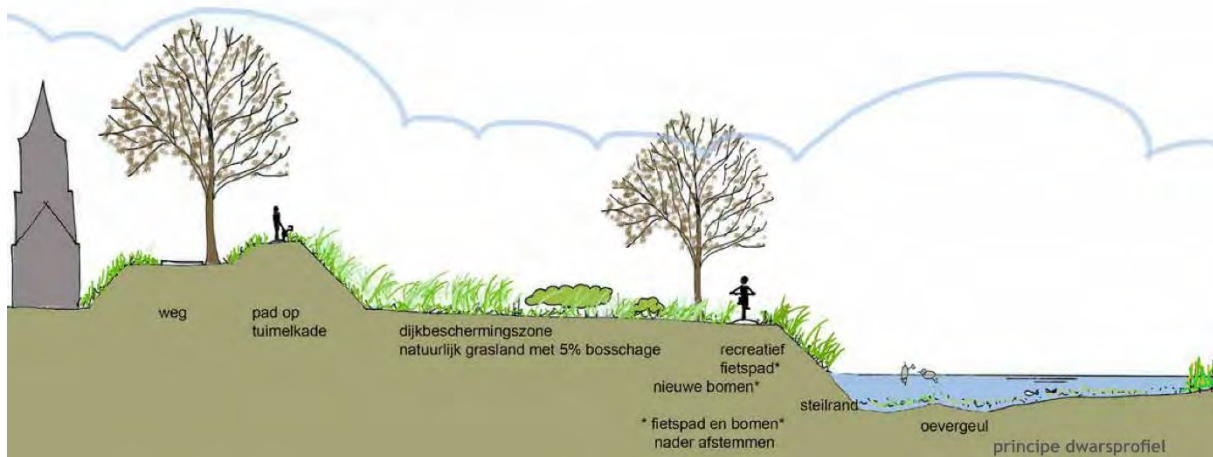
Afbeelding 2.2: Huidige situatie (bron: Greenhouse Advies).

2.2 Toekomstig gebruik

Het voorgestelde plan vormt een natuurontwikkelingsproject in het kader van de overkoepelende visie MeerMaas. De realisatie vindt plaats door kleiwinning ten behoeve van de keramische industrie. De plannen zijn uitgewerkt in een voorlopig ontwerp (zie Afbeelding 2.3) en een principe dwarsprofiel (zie Afbeelding 2.4). De exacte omvang in zowel horizontale als verticale zin is nog niet bekend.

Afbeelding 2.3: Voorlopig ontwerp Demen Dieden (bron: Rademakers et al. 2016).

Afbeelding 2.4: Principe dwarsprofiel (bron: Rademakers et al. 2016).

3 Resultaten inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek heeft bestaan uit een verkennend booronderzoek. De toegepaste onderzoeksmethode voor het veldwerk is gebaseerd op de resultaten van het reeds uitgevoerde bureauonderzoek, KNA protocol 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems) en de KNA-Leidraad IVO Karterend Booronderzoek versie 2.0. Greenhouse Advies beschikt over een certificaat voor het uitvoeren van deze werkzaamheden. Voor aanvang van het veldonderzoek is een Plan van Aanpak opgesteld waarin onderzoeksopzet en veiligheidsaspecten aan de orde komen (Fijma & Reinders 2018).

3.1 Werkwijze

Voor aanvang van de veldwerkzaamheden is een boorplan opgesteld. De boringen zijn daarbij regelmatig verdeeld over het terrein in een verspringend grid. Er is geboord met een dichtheid van 6 boringen per hectare. In totaal zijn 470 boringen uitgevoerd. Het betreffende boorgrid is voldoende om eventuele vindplaatsen uit de Middeleeuwen op te sporen en in kaart te brengen (Tol, Verhagen & Verbruggen 2012).

Het booronderzoek is uitgevoerd van 7 tot 22 mei 2018 door een senior KNA prospector, geassisteerd door twee bodemkundig karteerders. Het onderzoek is in combinatie met het milieuhygiënisch onderzoek uitgevoerd. Er is geboord met een Edelmanboor met een diameter van 8 cm. De boringen zijn uitgevoerd tot een maximale diepte van 1,20 m beneden maaiveld, met uitzondering van de gecombineerde boringen ten behoeve van het milieuhygiënisch onderzoek. Deze zijn tot 3 en 7 m beneden maaiveld uitgevoerd ter plaatse van mogelijke geulen. Met deze diepere boringen kon mogelijk een beter beeld worden verkregen van de pleistocene ondergrond. De locaties en de hoogte van het maaiveld van de uitgevoerde boringen zijn ingemeten met behulp van 06-GPS.

De opgeboorde grond is onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Verder is gekeken naar bodemverkleuringen die zouden kunnen wijzen op mogelijke vegetatie- en/of cultuurlagen. De boringen zijn lithologisch beschreven conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijving (ASB) versie 5.2.

Een kaart met de locaties van de uitgevoerde boringen is opgenomen in Bijlage 2: Locatie boringen. De bijbehorende boorstaten zijn weergegeven in Bijlage 3: Boorstaten.

3.2 Bodemopbouw

Het overgrote deel van de boringen vertoont een gelijksoortige bodemopbouw. De zwak humeuze bouwvoor is doorgaans 30 tot 40 cm dik en bestaat uit sterk siltige tot zwak zandige klei. Het materiaal onder de bouwvoor bestaat uit een pakket klei, waarin veelal twee lagen te onderscheiden zijn. De dikte van deze pakketten varieert. Het materiaal bestaat uit sterk siltige tot matig zandige klei. Er is niet tot nauwelijks sprake van roestvorming. Gelaagdheid binnen de lagen ontbreekt, hetgeen erop duidt dat elke afzonderlijke laag in één keer is afgezet.

In het uiterste westelijke deel van het plangebied ligt een zone waar lichter materiaal in de ondergrond voorkomt. Vanaf een diepte beginnend variërend van 0,50 tot 1,10 m beneden maaiveld is bij een groot aantal boringen sterk zandige klei aangetroffen. De ligging van deze zone komt globaal overeen met de aanwezigheid van een hoog opgeslibde kronkelwaard van de stroomgordel Huisseling - Demen. In deze zone kunnen bij uitstek archeologische resten verwacht worden. Dezelfde bodemopbouw is ook bij een aantal losse boringen verspreid over het plangebied waargenomen.

Verspreid over het plangebied komt in een aantal boringen een tussenlaag van kleiig zand of sterk zandige klei voor. De tussenlaag heeft een dikte van 30 á 40 cm en is direct onder de bouwvoor aangetroffen. De boringen met deze tussenlaag liggen veelal in clusters van 2 tot 4 stuks bij elkaar. Een dergelijke zandlaag duidt op een periode van verhoogde rivieractiviteit op lokale schaal in de vorm van een verlaten stroomgeul of nevengeul.

In het centrale deel van het plangebied ligt een zone waar het (bedding)zand in de ondergrond relatief ondiep voorkomt (binnen 1,20 m). Het zand kent veelal een bijmenging met grind. In boringen 279, 280 en 289 is zelfs (deels) sprake van zandig grind. De betreffende zone komt overeen met de ligging van een strang of restgeul zoals aangegeven op de Uiterwaardenkaart (zie Afbeelding 1.2).

Op zeer lokale schaal komt een afwijkende bodemopbouw voor of is sprake van bijmenging van bijzondere bestanddelen. De betreffende boringen werden veelal uitgevoerd in de directe nabijheid van de Maas. Dit verklaart de afwijkingen in het profiel. De betreffende boringen worden in Tabel 3.1 aangeduid.

boring(en)	kenmerken
72, 204, 324	schelpresten in ondergrond
324, 337, 354, 399	opgebrachte bovengrond
240, 241, 269, 470	bijmenging van slib(resten) of detritus
251, 252, 272, 469	humeuze tussenlaag
311	stuit op puin
217	mogelijke slootdemping
353	profiel bestaat volledig uit zand
250, 268, 272, 274	relatief diep verwerkt

Tabel 3.1: Overzicht afwijkende bodemopbouw of bijmenging.

Met uitzondering van de kronkelwaard in het uiterste westen en de strang/restgeul in het centrale deel van het plangebied zijn er geen koppelingen te leggen tussen de aangetroffen bodemopbouw en het beschikbare kaartmateriaal. De strangen in het westelijke deel van het plangebied zijn niet als zodanig herkenbaar in de boorprofielen. Ook kan de tweedeling in het westelijke deel van het plangebied zoals beschreven in het bureauonderzoek niet vastgesteld worden in de bodemopbouw. Hoewel er een zekere variatie in de bodemopbouw zit, is er geen sprake van een sterk dynamisch systeem waarbij op korte afstand grote verschillen voorkomen. De dieper uitgevoerde boringen hebben geen uitsluitsel gegeven over de pleistocene ondergrond, aangezien deze lang niet in alle boringen is aangeboord.

3.3 Reliëf

Tijdens het veldonderzoek werd op het oog reliëf in het landschap waargenomen. Het gedetailleerde reliëf zoals aangegeven op het AHN komt echter in de hoogtemetingen ter plaatse van de boringen niet tot uitdrukking. Wel komen de relatief hooggelegen zones in het westelijke en (zuid)oostelijke deel van het plangebied naar voren. De westelijke zone kent een bodemopbouw met sterk zandige klei in de ondergrond, waarbij sprake is van een hoogopgeslibde kronkelwaard.

De diepere boringen zijn uitgevoerd op locaties waar het zand dieper zou kunnen worden aangetroffen. Dit bleek lang niet overal het geval te zijn. Op basis van de uitgevoerde boringen is duidelijk geworden dat het zand plaatselijk relatief ondiep voorkomt, met name in het centrale deel van het plangebied.

3.4 Archeologie

Tijdens het booronderzoek is één vondst aangetroffen. De betreffende vondst (VN1) is gevonden in boring 88 op 1,1 m beneden het maaiveld. Het betreft een fragment aardewerk van circa 1 bij 1,5 cm. De scherf is te fragmentarisch om te dateren. Tevens is de vondst sterk afgerond, waarschijnlijk door verspoeling. Vanwege de verspoeling en het feit dat in de directe omgeving geen andere indicatoren of lagen zijn aangetroffen, kan niet worden gesproken van een archeologische vindplaats.

4 Evaluatie en advies

4.1 Conclusie

Op basis van het reeds uitgevoerde bureauonderzoek geldt voor het plangebied een middelhoge verwachting voor archeologische resten vanaf de (Vroege) Middeleeuwen. Eventuele resten kunnen direct vanaf maaiveld verwacht worden. Mogelijke oudere resten zijn vermoedelijk verspoeld of geërodeerd.

Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat in het grootste deel van het plangebied een gelijksoortige bodemopbouw van siltige klei voorkomt. In het westelijke deel van het plangebied is een zone met hoogopgeslibde kronkelwaarafzettingen aangetroffen. Het centrale deel van het plangebied ligt ter plaatse van een strang/restgeul met een relatief ondiepe zandondergrond die deels uit grind bestaat. Er zijn tijdens het veldonderzoek geen relevante archeologische indicatoren waargenomen die duiden op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. De archeologisch verwachting kan ons inziens naar beneden worden bijgesteld tot laag. Het betreffende boorgrid met een dichtheid van 6 boringen per hectare is voldoende om eventuele vindplaatsen uit de Middeleeuwen op te sporen en in kaart te brengen (Tol, Verhagen & Verbruggen 2012).

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

1. *Wat is de natuurlijke bodemopbouw van het plangebied?*
In het grootste deel van het plangebied komt een gelijksoortige bodemopbouw van siltige klei voor. In het westelijke deel van het plangebied is een zone met hoogopgeslibde kronkelwaarafzettingen aangetroffen. Het centrale deel van het plangebied ligt ter plaatse van een strang/restgeul met een relatief ondiepe zandondergrond die deels uit grind bestaat.
2. *In hoeverre is er sprake van antropogene lagen in het plangebied?*
Er zijn tijdens het veldonderzoek geen antropogene lagen waargenomen.
3. *Is binnen het plangebied sprake van verstoringen? Zo ja, wat is de aard en omvang hiervan?*
De verstoringen beperken zich uitsluitend tot de bouwvoor, met uitzondering van een drietal geïsoleerde boringen waarbij de verstoring dieper reikt. De aard ervan is niet bekend.
4. *Wat is de aard en omvang van archeologische resten die tijdens het veldonderzoek zijn aangetroffen?*
Er zijn geen relevante archeologische resten aangetroffen.

4.3 Advies

Advies

Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek is vervolgonderzoek niet noodzakelijk. De kans op het aantreffen van (onverstoorde) archeologische resten wordt klein geacht. De voorgenomen ingrepen kunnen ons inziens zonder archeologisch voorbehoud worden uitgevoerd. Indien tijdens de uitvoering alsnog onverwachte archeologische resten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding gemaakt te worden bij het bevoegd gezag in het kader van de wettelijke meldingsplicht conform de Erfgoedwet.

Procedure

Bovenstaand advies dient ter beoordeling voorgelegd te worden aan het bevoegd gezag, de gemeente Oss en de provincie Noord-Brabant. Het bevoegd gezag beslist over de aard en invulling van eventueel vervolgonderzoek. In afwachting van dat selectiebesluit kan men nog niet starten met de bodemverstorende activiteiten.

Literatuur en bronnen

Centraal College van Deskundigen, 2016. Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.0. SIKB, Gouda.

Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, A.H. Geurts, 2012: Rhine-Meuse Delta Studies' Digital Basemap for Delta Evolution and Palaeogeography. Dept. Physical Geography. Utrecht University.

Cohen, K.M., S. Arnoldussen, G. Erkens, Y.T. van Popta & L.J. Taal, 2014. Archeologische verwachtingskaart uiterwaarden rivierengebied. Deltares. Rijksuniversiteit Groningen & Universiteit Utrecht.

Fijma, P., M. Reinders, 2018. Archeologisch onderzoek gebiedsontwikkeling te Demen-Dieden; Plan van Aanpak ten behoeve van Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O). Greenhouse Advies BV, Huissen.

Osinga, M., 2016. Gebiedsontwikkeling Demen Dieden. Bureauonderzoek archeologie, aardkundige waarden en cultuurhistorie (GRA-rapport 2016.03). Greenhouse Advies BV, Huissen

Rademakers, J, LievenseCSO, A. Voorwinden, 2016. DEMEN DIEDEN; natuurontwikkeling door kleiwinning; deeltuitwerking van overkoepelende visie MeerMaas voor de uiterwaarden bij Demen en Dieden. Natuurmonumenten.

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen, 2012. Leidraad Inventariserend Veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek. SIKB, Gouda.

Bijlage 1: Overzicht archeologische perioden

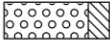
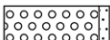
Archeologische periode	Begin	Eind
Nieuwe tijd	Vanaf 1500	-
Middeleeuwen		
Laat	1050	1500
Vroeg	450	1050
Romeinse tijd		
Laat	270	450
Midden	70 na Chr.	270
Vroeg	12 voor Chr.	70 na Chr.
IJzertijd		
Laat	250 voor Chr.	12 voor Chr.
Midden	500 voor Chr.	250 voor Chr.
Vroeg	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd		
Laat	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
Midden	1800 voor Chr.	1100 voor Chr.
Vroeg	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum		
Laat	2850 voor Chr.	2000 voor Chr.
Midden	4200 voor Chr.	2850 voor Chr.
Vroeg	5300/4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
Mesolithicum		
Laat	6450 voor Chr.	5300/4900 voor Chr.
Midden	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
Vroeg	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum		
Laat	35.000 voor Chr.	8800 voor Chr.
Midden	300.000 voor Chr.	35.000 voor Chr.
Vroeg	-	Tot 300.000 voor Chr.

Bijlage 2: Locatie boringen

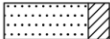
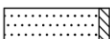
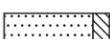
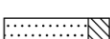
Bijlage 3: Boorstaten

Legenda (conform NEN 5104)

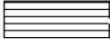
grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

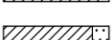
zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

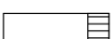
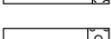
klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

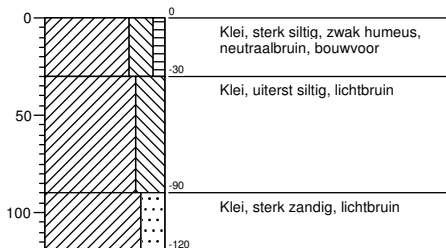
	geroerd monster
	ongeroerd monster
	volumering

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand

	slib
	water

Boring 001

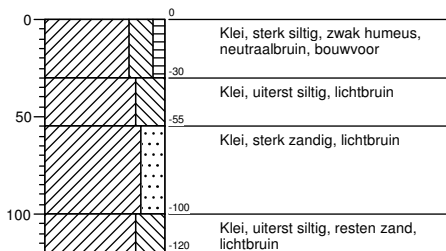
Boring 002

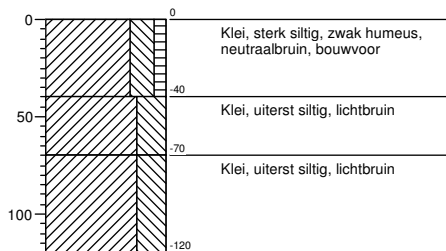
Boring 003

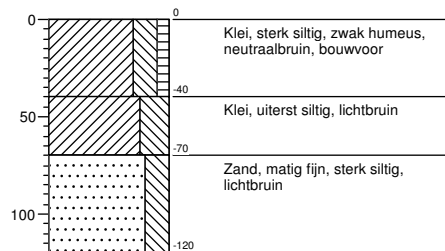
Boring 004

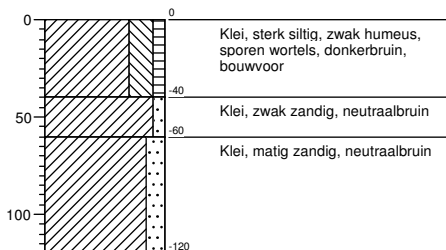
Boring 005

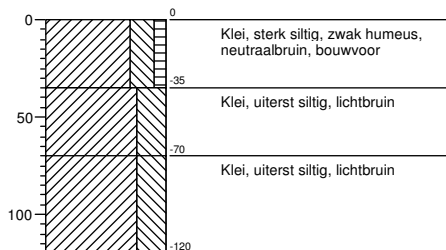
Boring 006

Boring 007

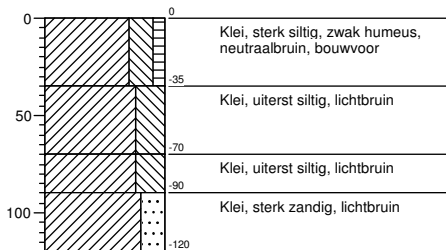
Boring 008

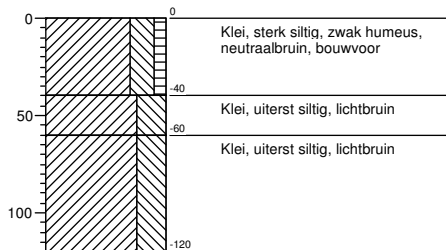
Boring 009

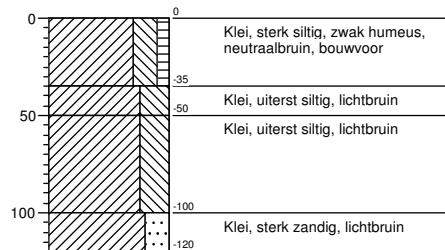
Boring 010

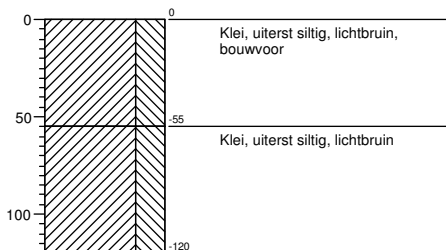
Boring 011

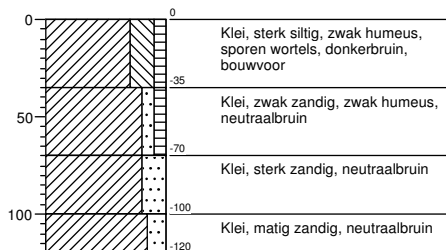
Boring 012

Boring 013

Boring 014

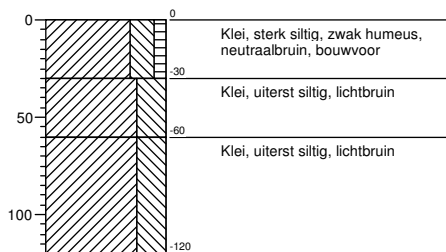
Boring 015

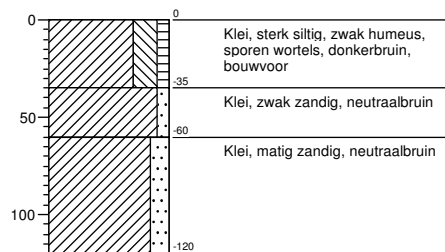
Boring 016

Boring 017

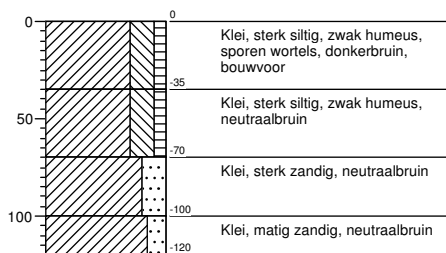
Boring 018

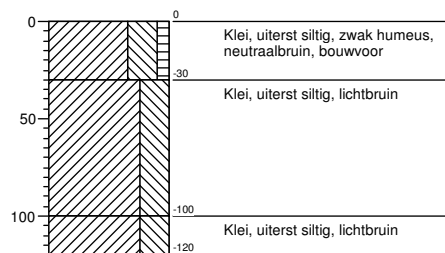
Boring 019

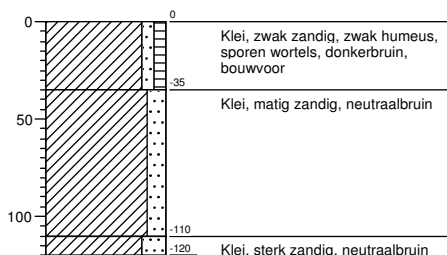
Boring 020

Boring 021

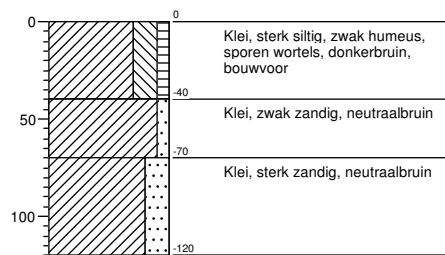
Boring 022

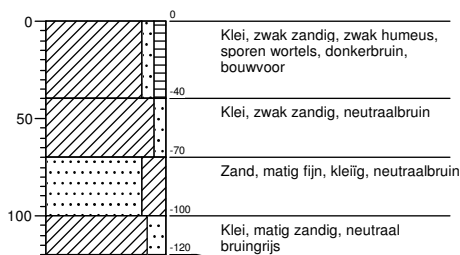
Boring 023

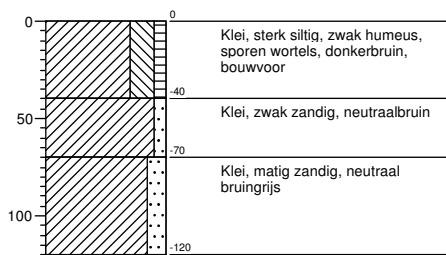
Boring 024

Boring 026

Boring 027

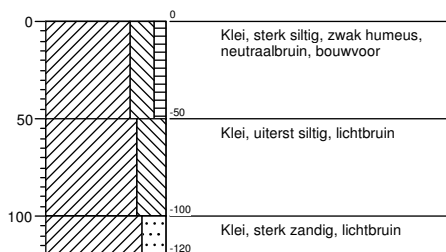
Boring 028

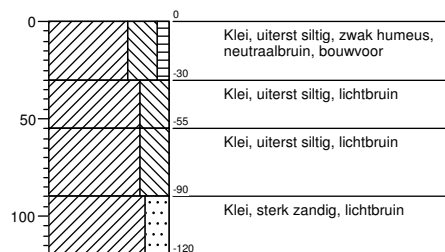
Boring 029

Boring 030

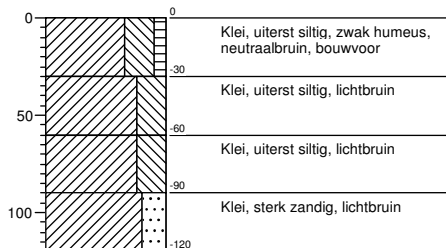
Boring 031

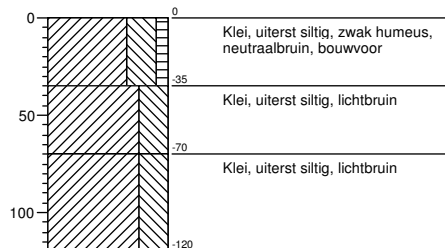
Boring 032

Boring 033

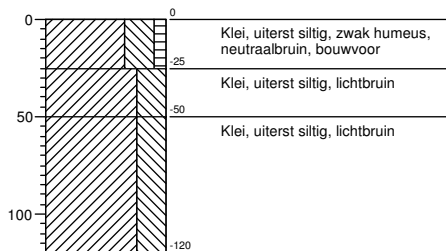
Boring 034

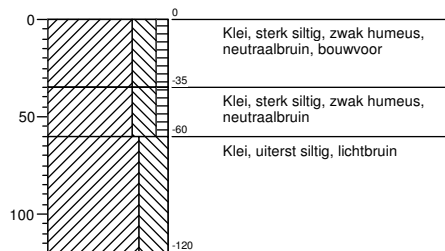
Boring 035

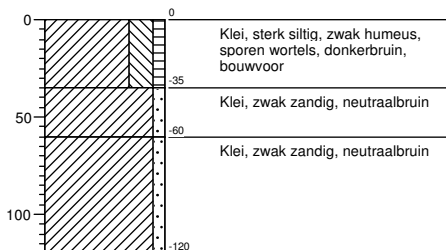
Boring 037

Boring 038

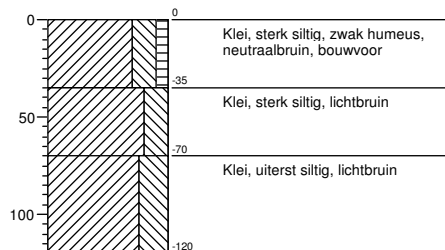
Boring 039

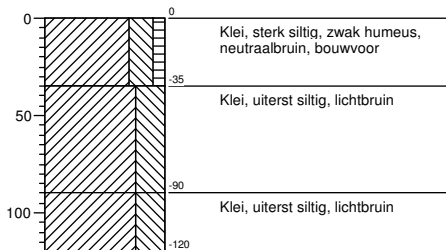
Boring 040

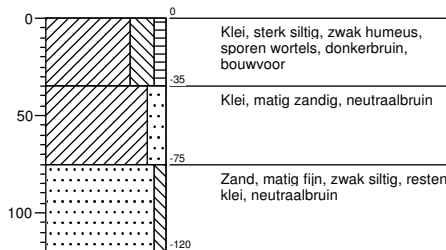
Boring 041

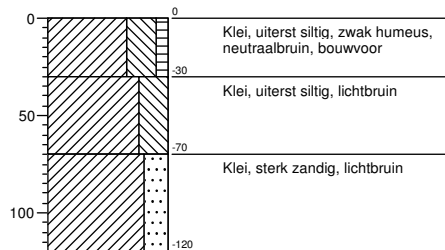
Boring 042

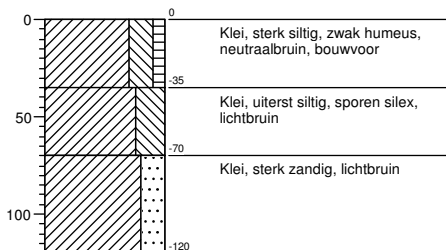
Boring 043

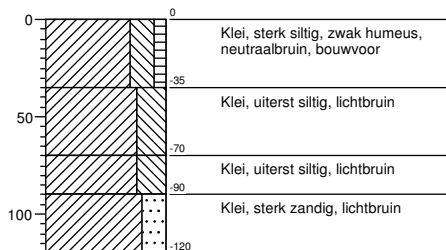
Boring 044

Boring 045

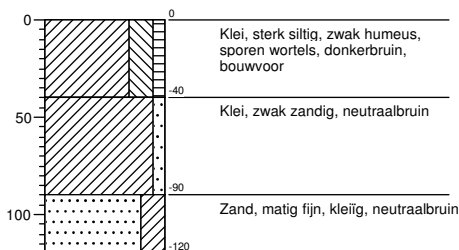
Boring 046

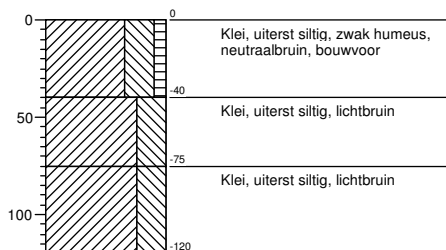
Boring 049

Boring 050

Boring 051

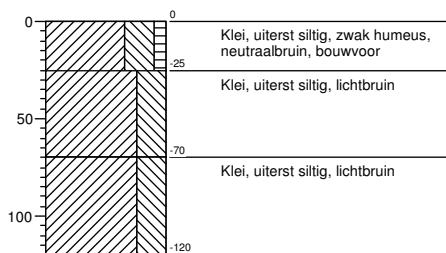
Boring 052

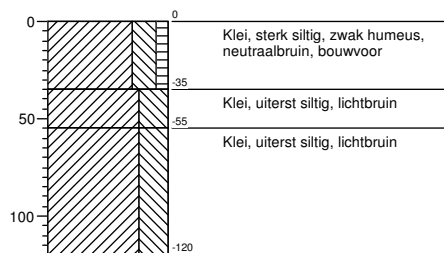
Boring 053

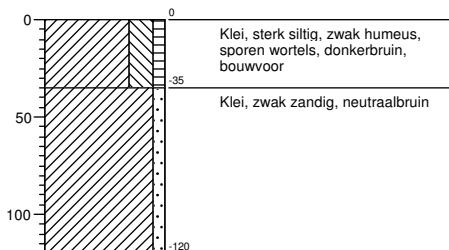
Boring 054

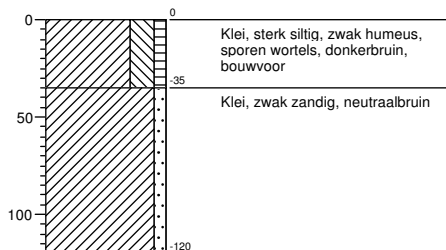
Boring 055

Boring 056

Boring 057

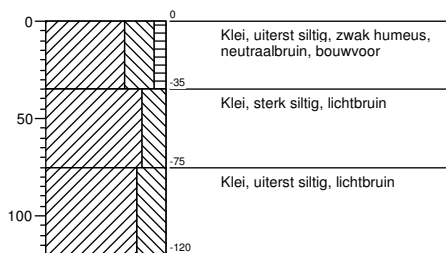
Boring 058

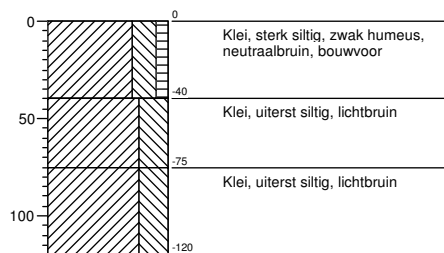
Boring 059

Boring 060

Boring 061

Boring 062

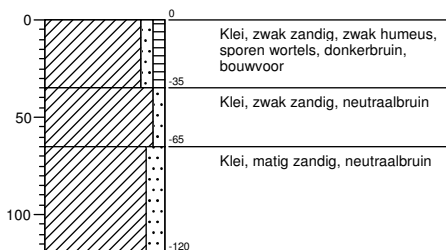
Boring 063

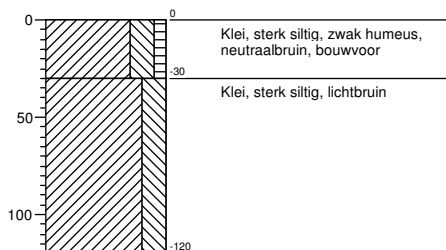
Boring 064

Boring 065

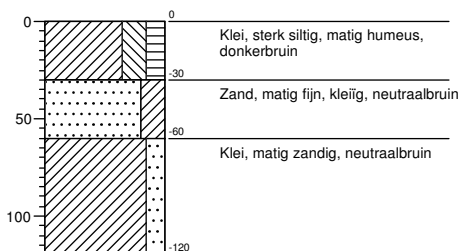
Boring 066

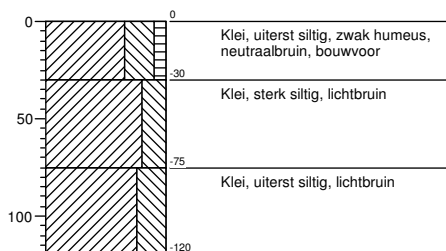
Boring 067

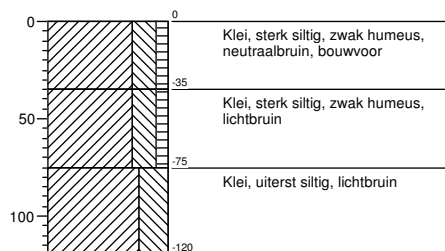
Boring 068

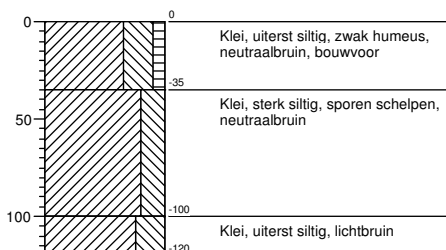
Boring 070

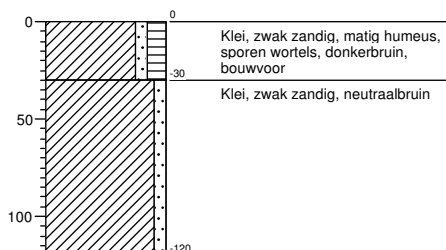
Boring 071

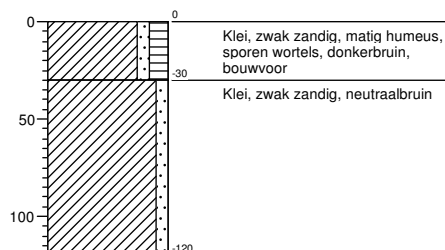
Boring 072

Boring 073

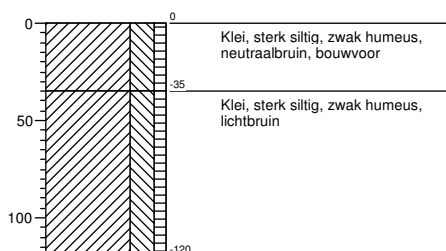
Boring 074

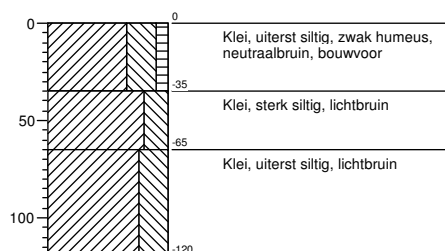
Boring 075

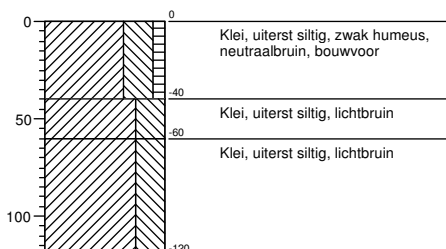
Boring 076

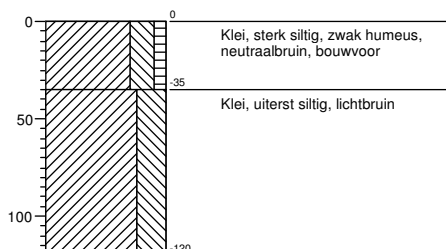
Boring 077

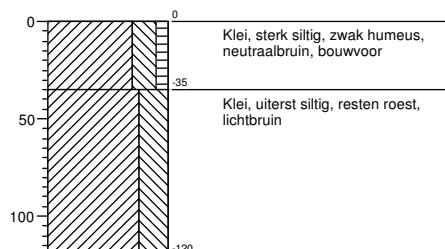
Boring 078

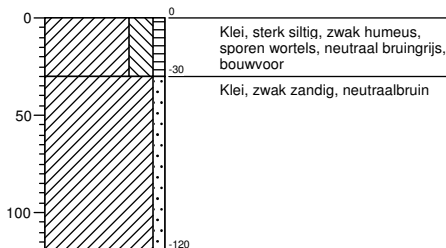
Boring 079

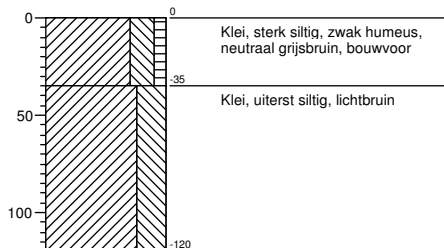
Boring 080

Boring 081

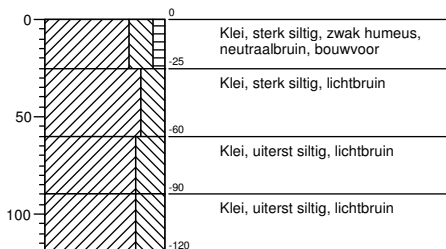
Boring 082

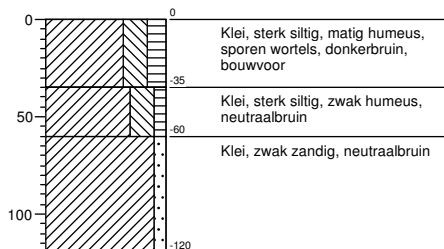
Boring 083

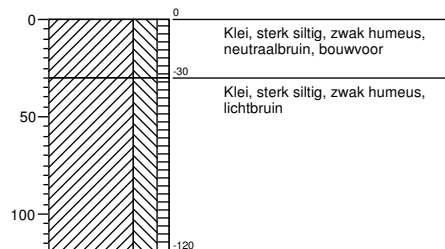
Boring 084

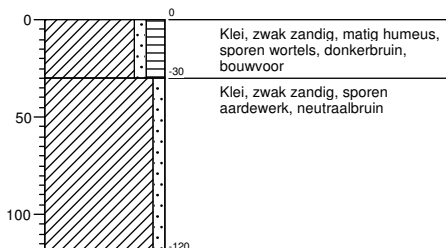
Boring 086

Boring 087

Boring 088

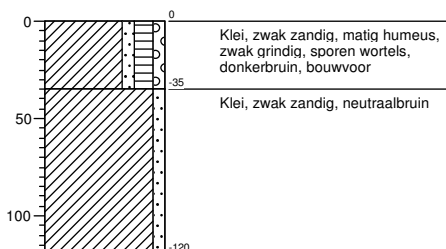
Boring 089

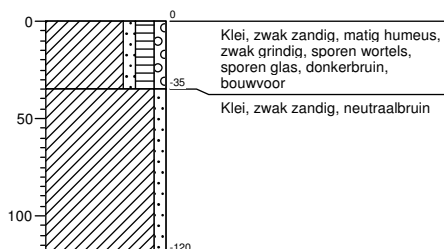
Boring 090

Boring 091

Boring 092

Boring 093

Boring 094

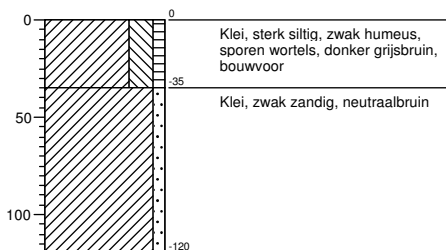
Boring 095

Boring 096

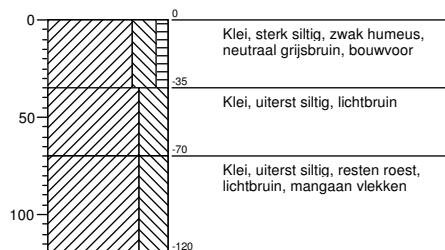
Boring 097

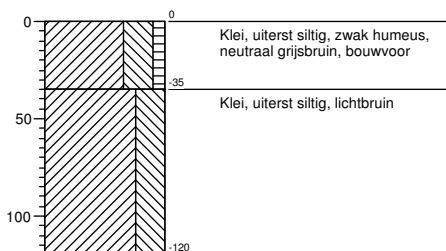
Boring 098

Boring 100

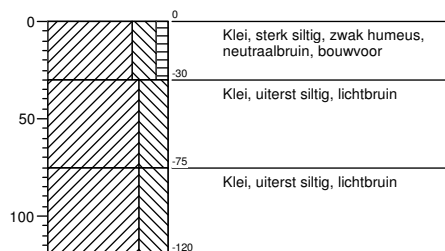
Boring 101

Boring 102

Boring 103

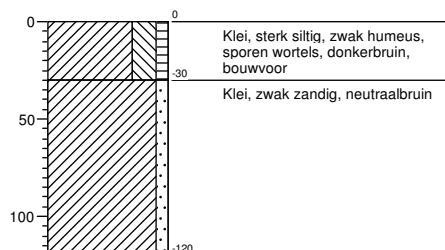
Boring 104

Boring 105

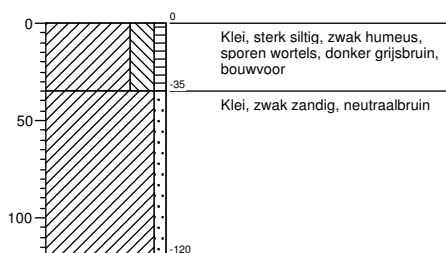
Boring 106

Boring 107

Boring 108

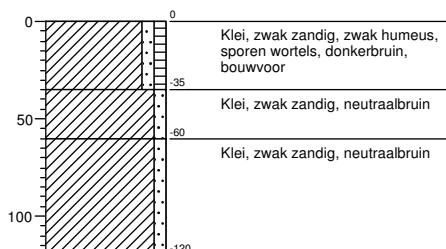
Boring 109

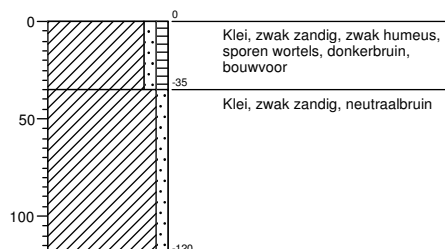
Boring 110

Boring 111

Boring 112

Boring 113

Boring 114

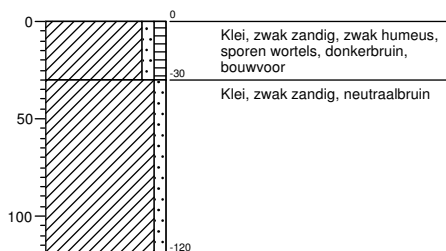
Boring 115

Boring 116

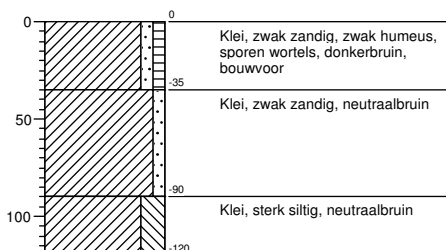
Boring 117

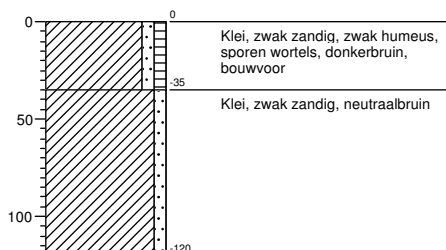
Boring 118

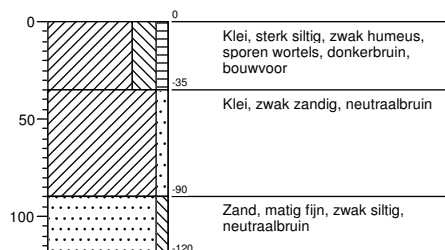
Boring 119

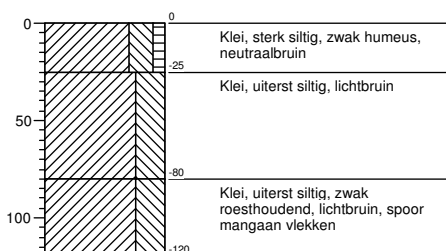
Boring 120

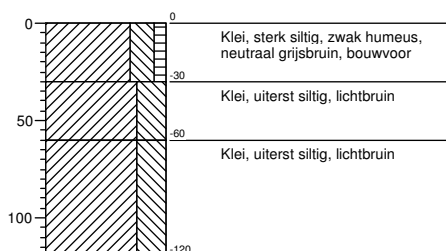
Boring 121

Boring 122

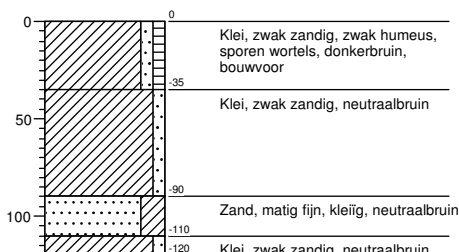
Boring 124

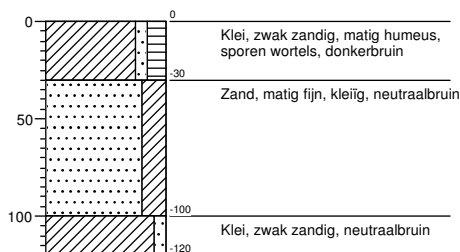
Boring 125

Boring 126

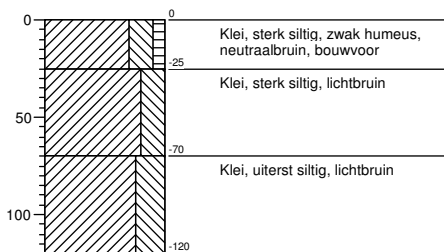
Boring 127

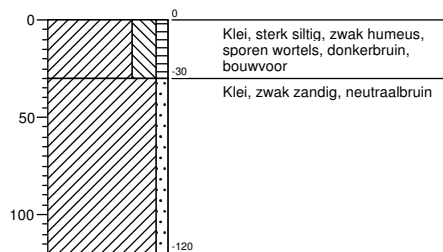
Boring 128

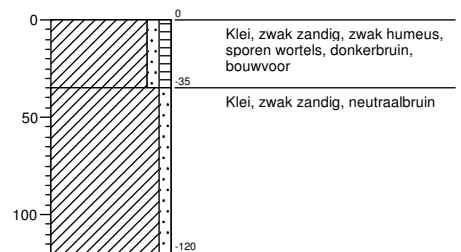
Boring 129

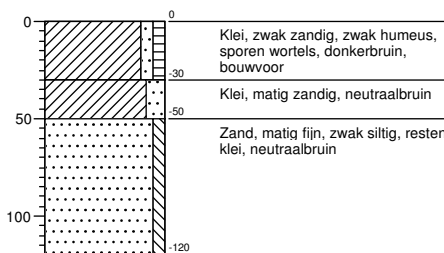
Boring 130

Boring 131

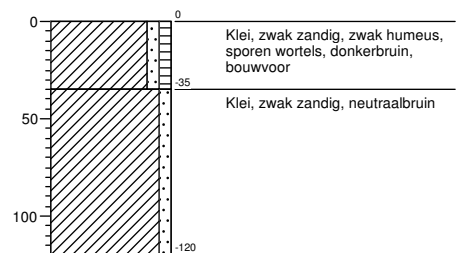
Boring 132

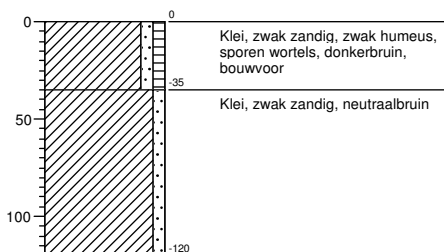
Boring 133

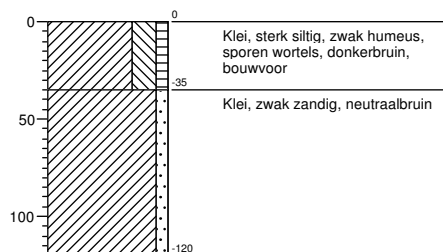
Boring 135

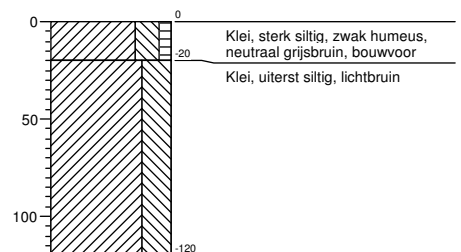
Boring 136

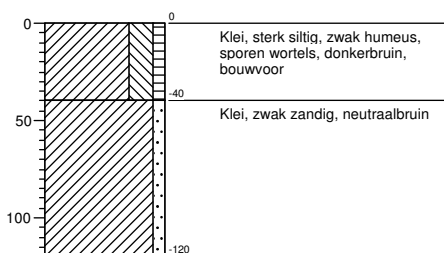
Boring 137

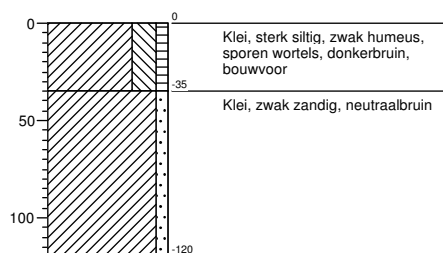
Boring 138

Boring 139

Boring 140

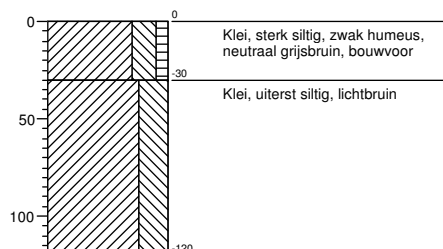
Boring 141

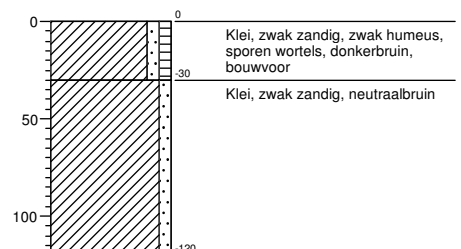
Boring 142

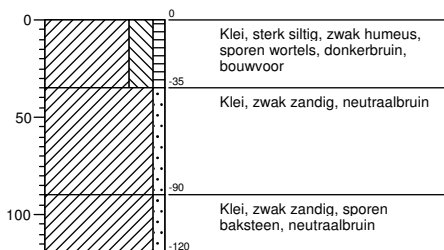
Boring 143

Boring 144

Boring 145

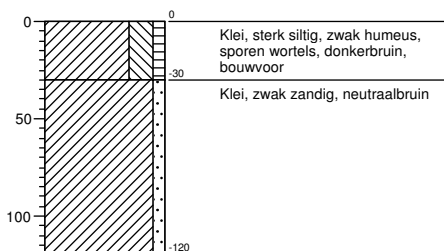
Boring 146

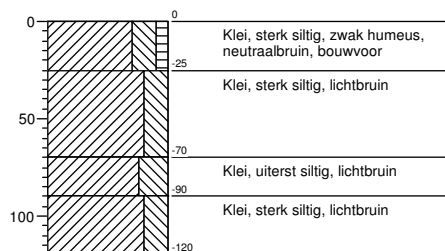
Boring 147

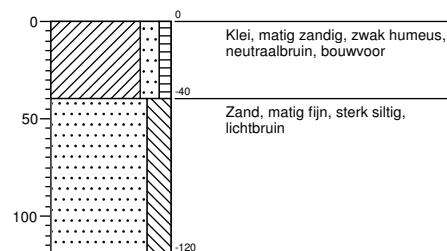
Boring 148

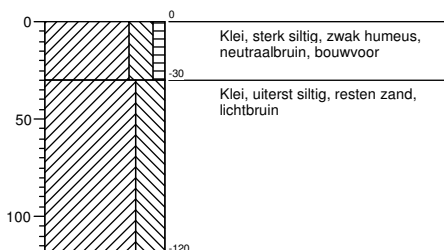
Boring 149

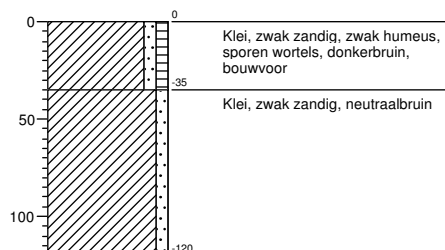
Boring 150

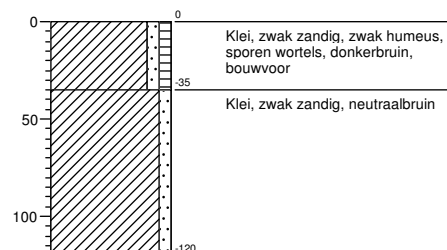
Boring 152

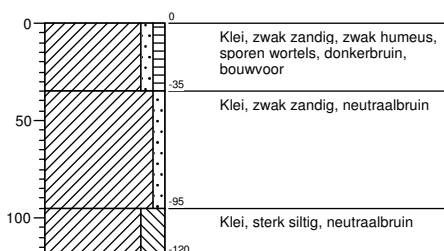
Boring 153

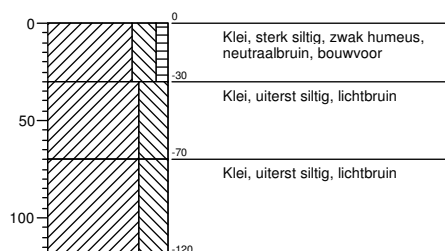
Boring 154

Boring 155

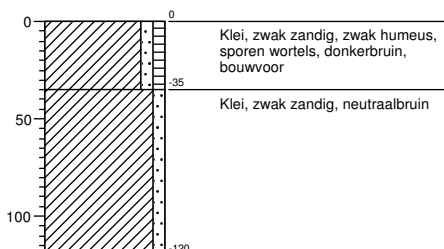
Boring 156

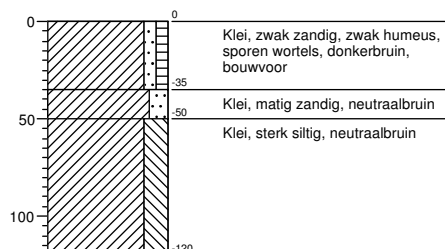
Boring 157

Boring 158

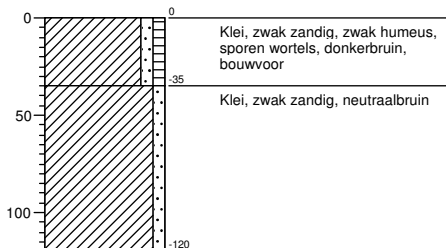
Boring 159

Boring 160

Boring 161

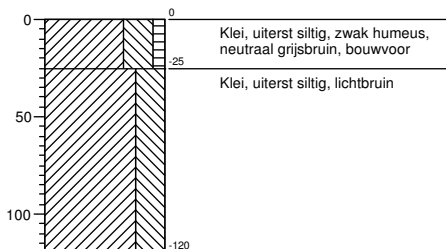
Boring 162

Boring 163

Boring 164

Boring 165

Boring 167

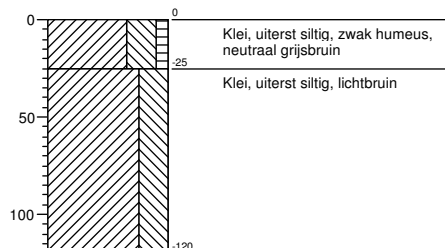
Boring 168

Boring 169

Boring 170

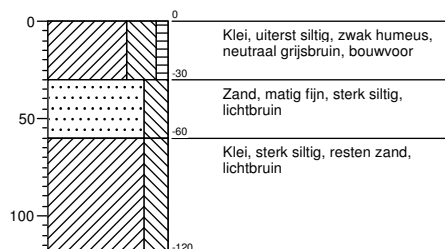
Boring 171

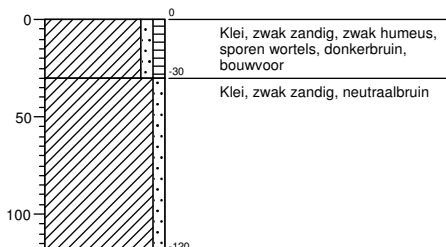
Boring 172

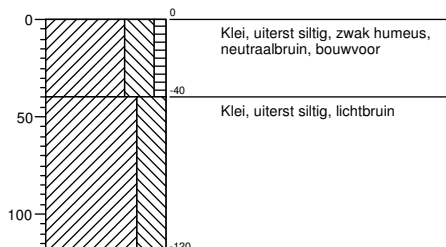
Boring 173

Boring 174

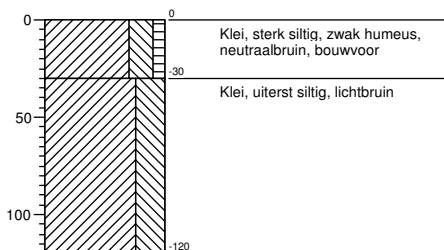
Boring 175

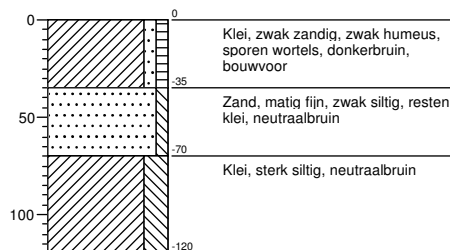
Boring 177

Boring 178

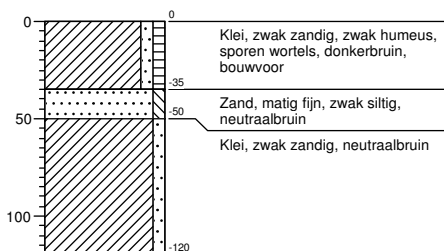
Boring 179

Boring 180

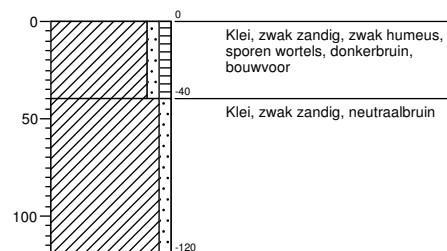
Boring 181

Boring 182

Boring 183

Boring 184

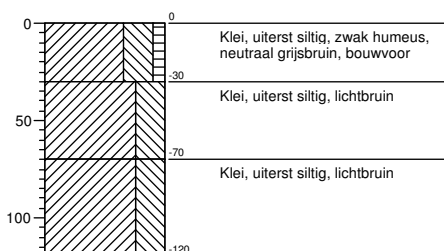
Boring 185

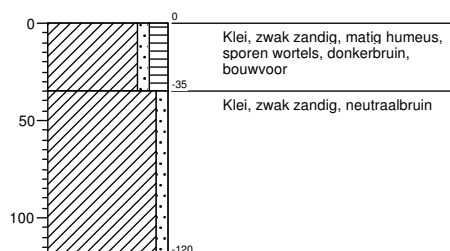
Boring 186

Boring 187

Boring 188

Boring 189

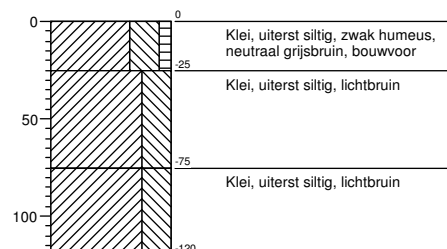
Boring 190

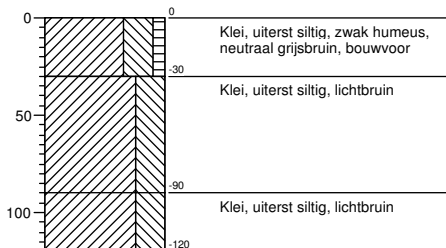
Boring 191

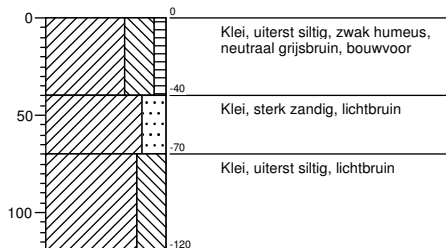
Boring 192

Boring 193

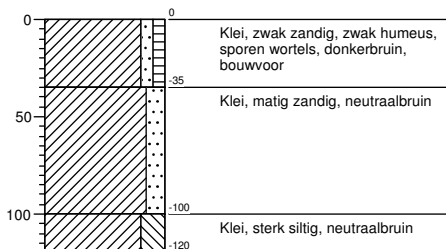
Boring 194

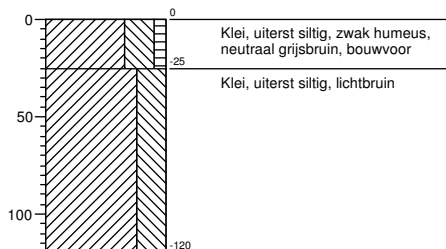
Boring 195

Boring 196

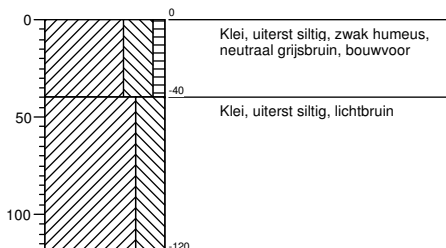
Boring 197

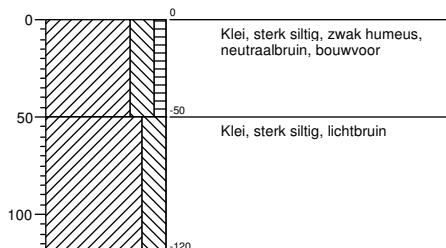
Boring 198

Boring 199

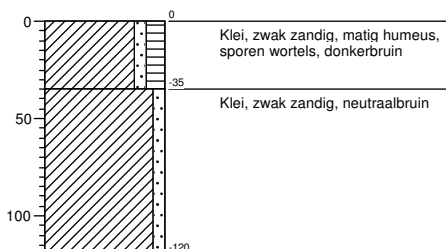
Boring 200

Boring 202

Boring 203

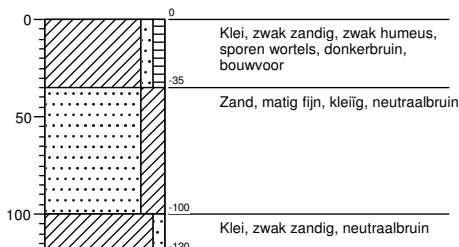
Boring 206

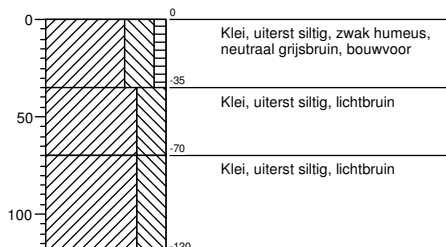
Boring 208

Boring 209

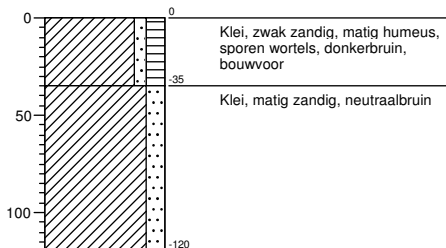
Boring 210

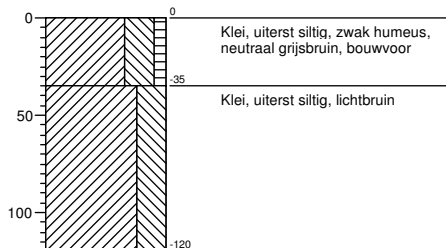
Boring 211

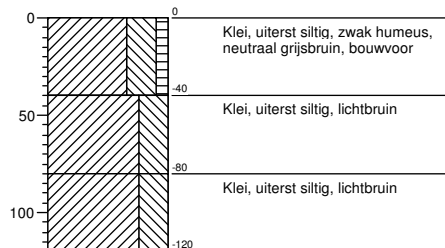
Boring 212

Boring 213

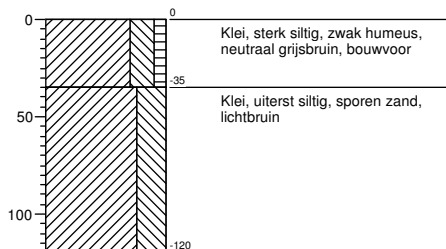
Boring 214

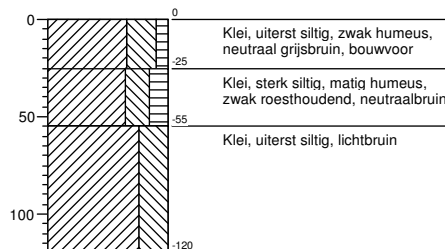
Boring 215

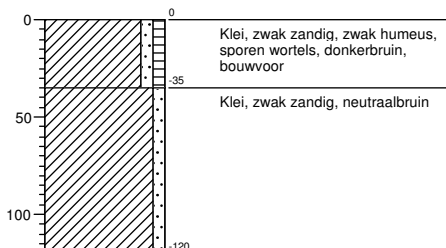
Boring 216

Boring 217

Boring 219

Boring 220

Boring 221

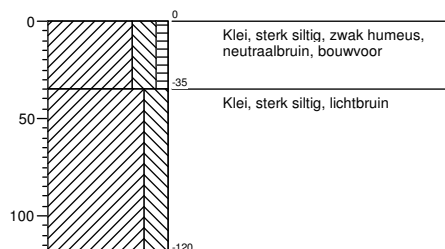
Boring 224

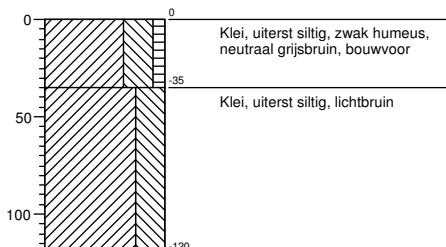
Boring 225

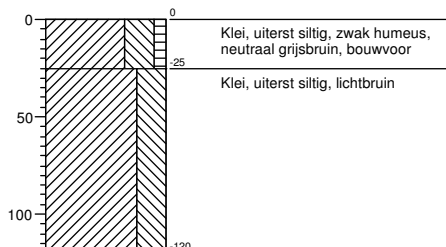
Boring 226

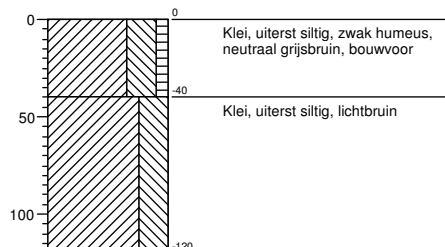
Boring 227

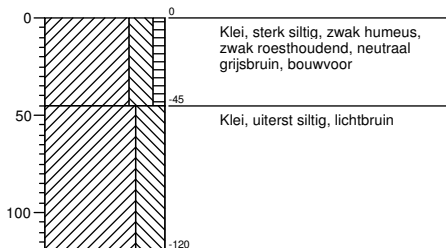
Boring 229

Boring 230

Boring 231

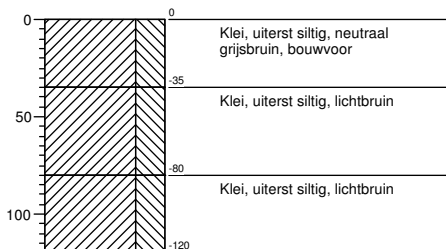
Boring 233

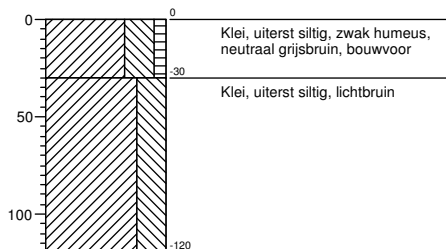
Boring 234

Boring 235

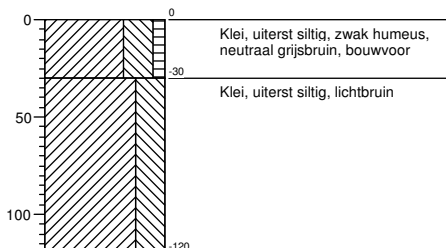
Boring 236

Boring 237

Boring 238

Boring 240

Boring 241

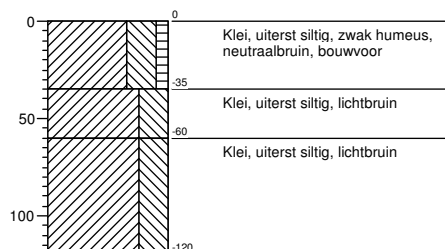
Boring 242

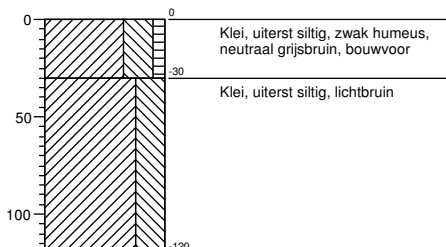
Boring 243

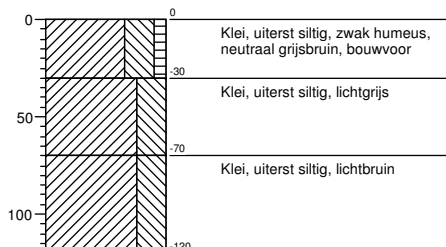
Boring 244

Boring 246

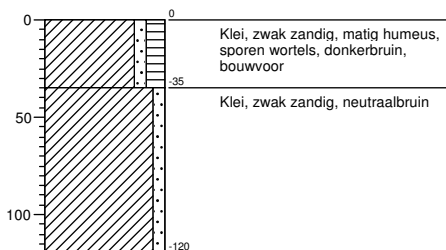
Boring 247

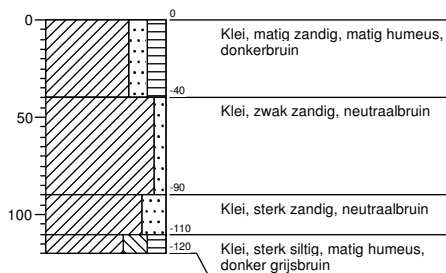
Boring 248

Boring 249

Boring 250

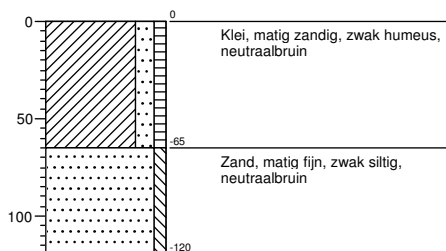
Boring 253

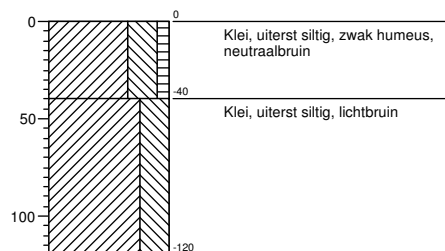
Boring 254

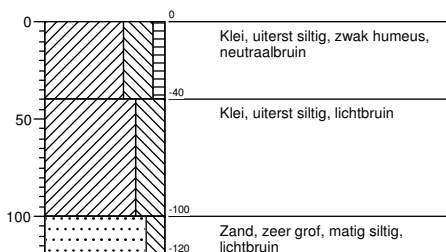
Boring 255

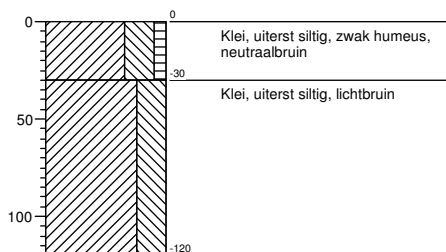
Boring 256

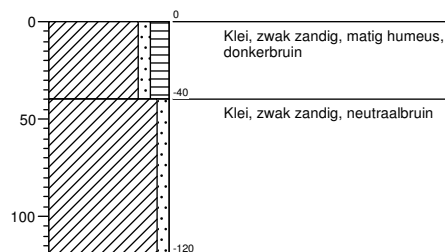
Boring 258

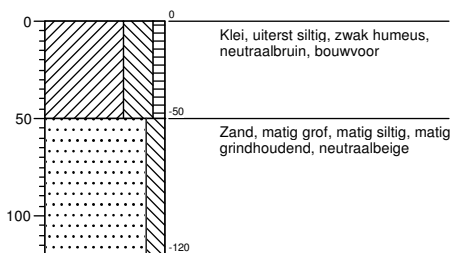
Boring 260

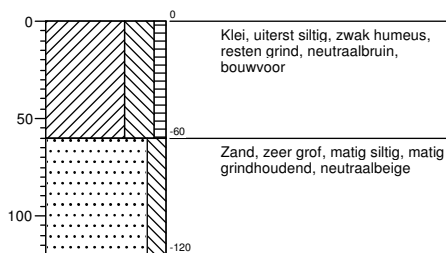
Boring 261

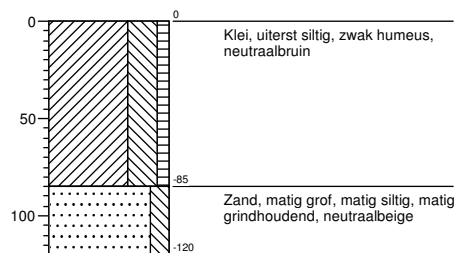
Boring 262

Boring 263

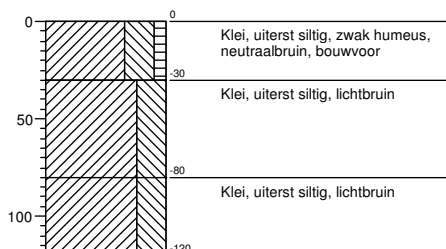
Boring 264

Boring 265

Boring 267

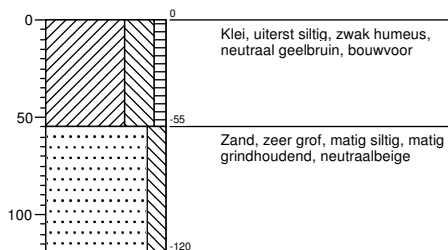
Boring 268

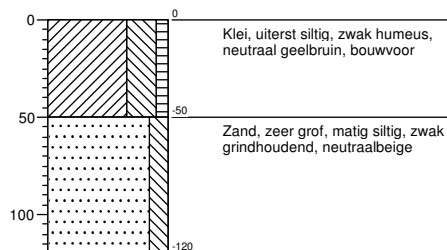
Boring 271

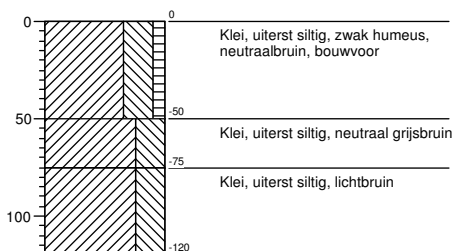
Boring 273

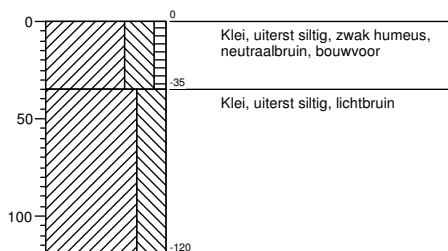
Boring 275

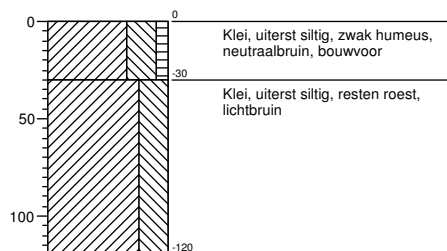
Boring 276

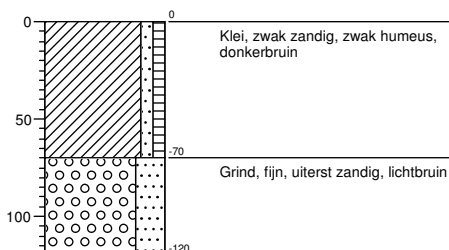
Boring 277

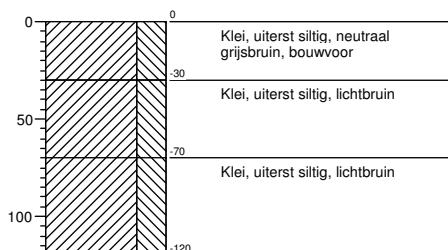
Boring 278

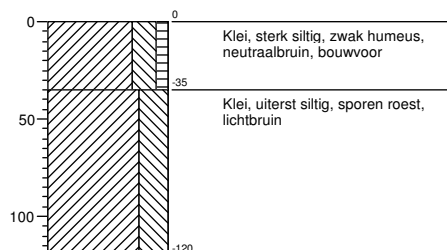
Boring 280

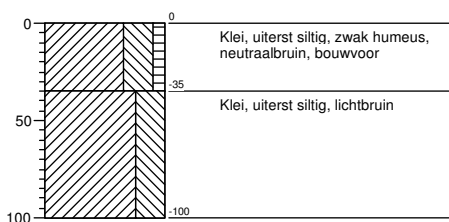
Boring 281

Boring 283

Boring 284

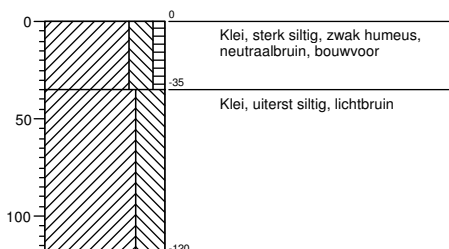
Boring 285

Boring 286

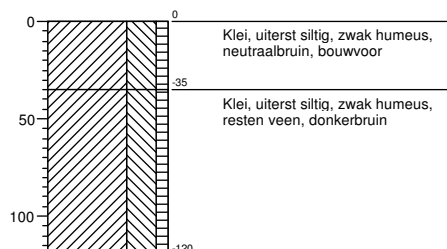
Boring 287

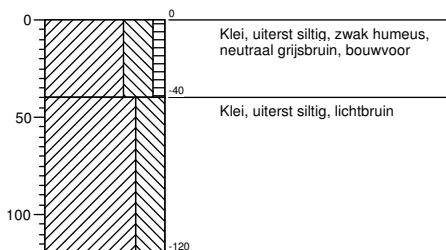
Boring 290

Boring 291

Boring 292

Boring 293

Boring 294

Boring 295

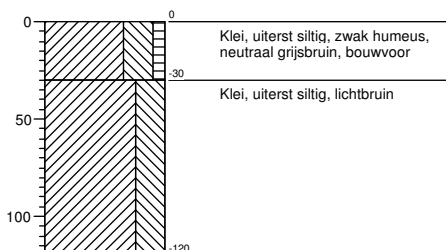
Boring 296

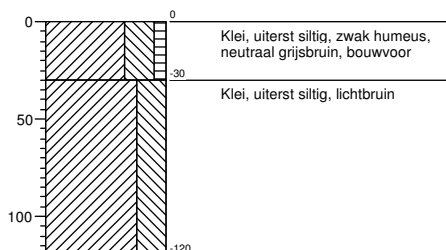
Boring 297

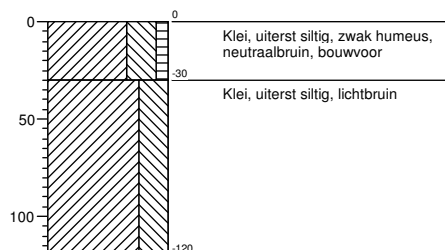
Boring 298

Boring 299

Boring 301

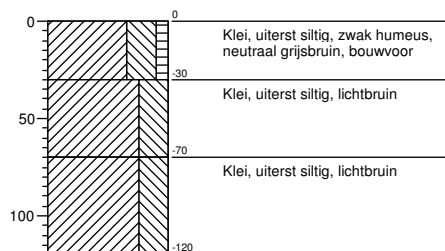
Boring 302

Boring 303

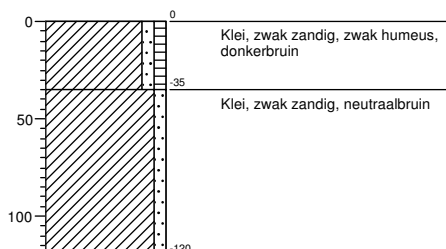
Boring 304

Boring 305

Boring 306

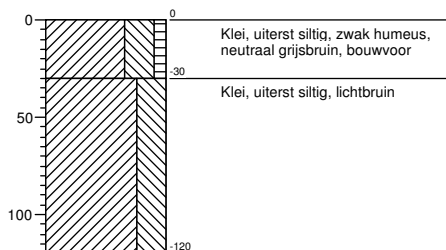
Boring 308

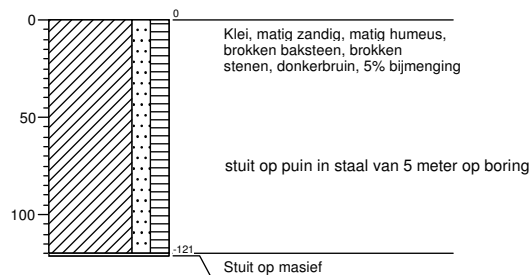
Boring 309

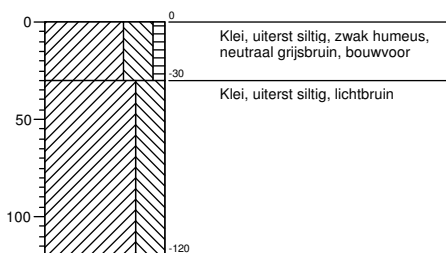
Boring 310

Boring 311

Boring 312

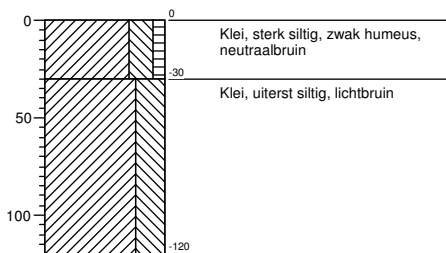
Boring 313

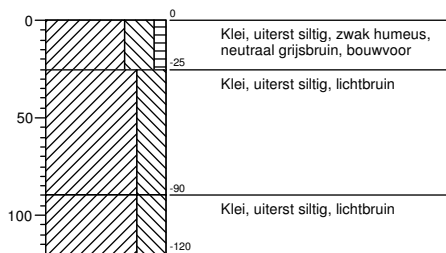
Boring 314

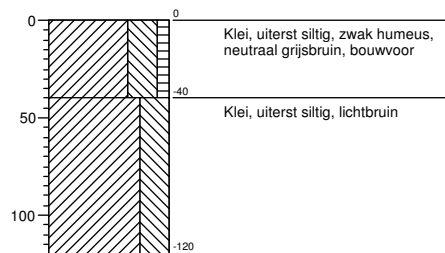
Boring 315

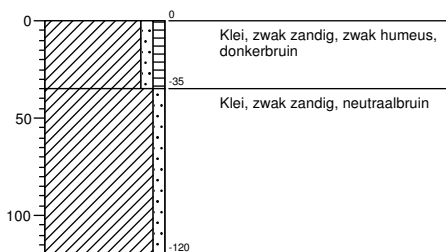
Boring 316

Boring 317

Boring 318

Boring 319

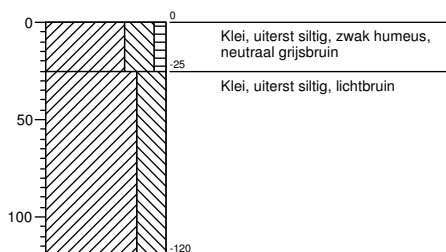
Boring 320

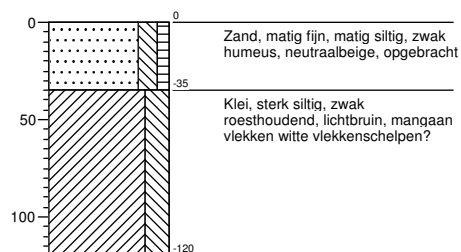
Boring 321

Boring 322

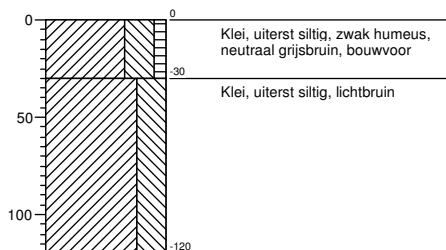
Boring 324

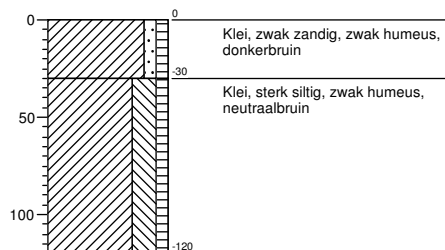
Boring 326

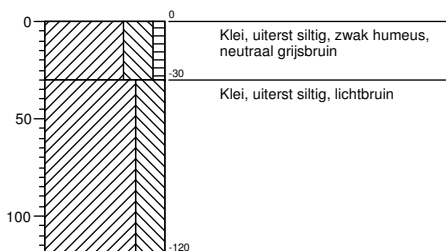
Boring 327

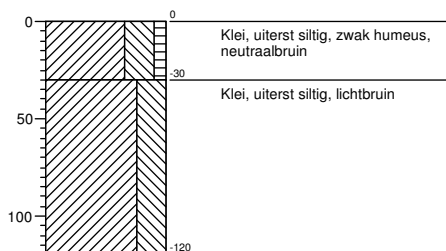
Boring 328

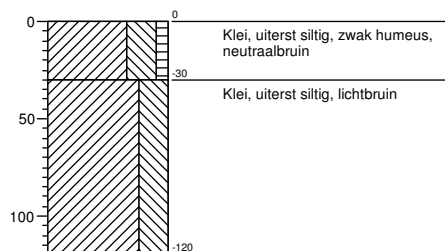
Boring 329

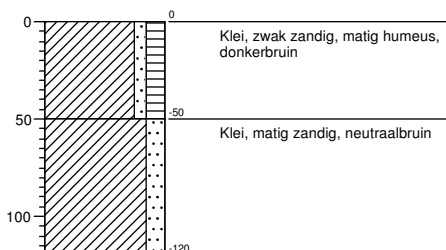
Boring 330

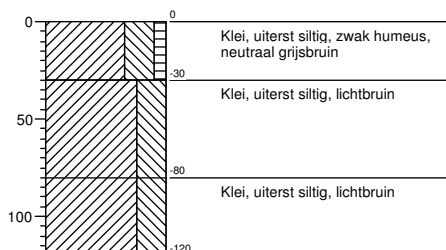
Boring 331

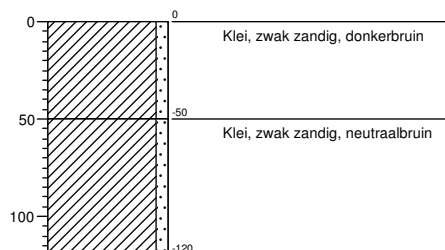
Boring 332

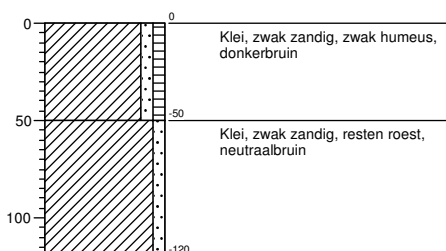
Boring 334

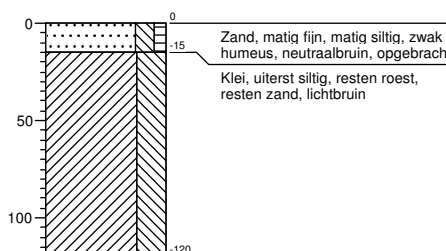
Boring 335

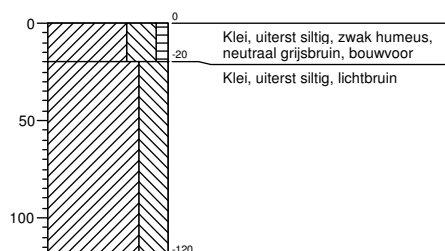
Boring 336

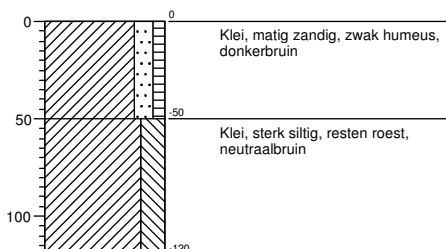
Boring 337

Boring 338

Boring 339

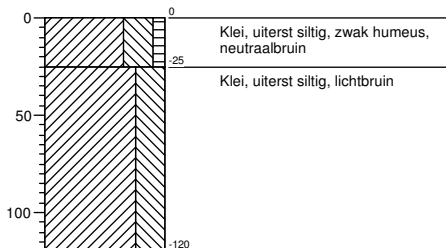
Boring 340

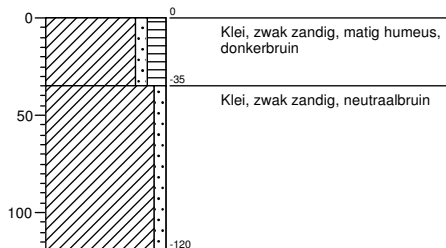
Boring 341

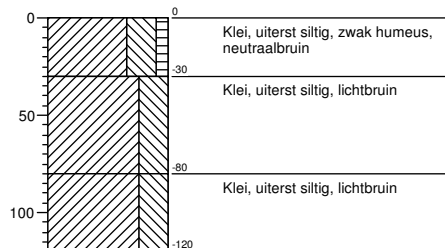
Boring 342

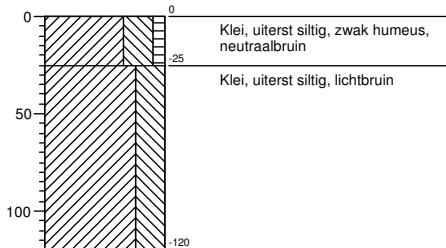
Boring 343

Boring 344

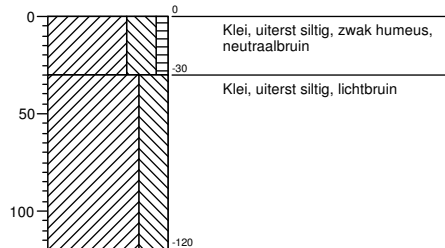
Boring 345

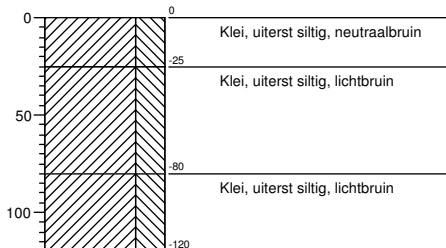
Boring 346

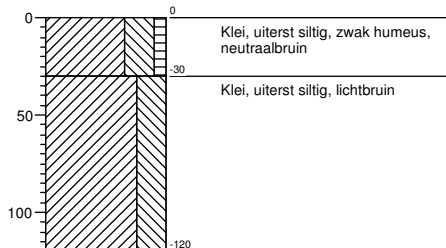
Boring 347

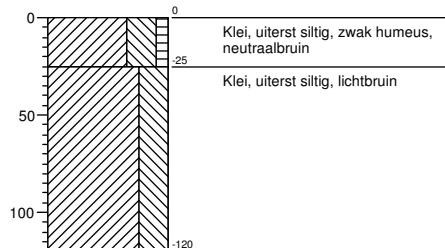
Boring 348

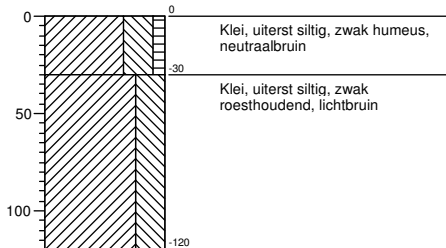
Boring 349

Boring 350

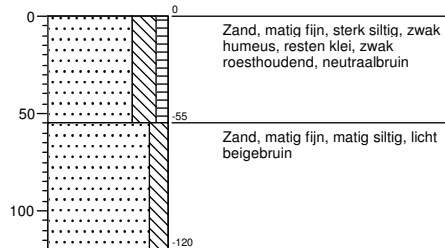
Boring 351

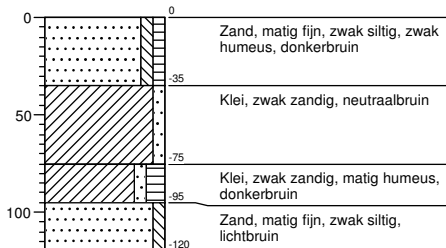
Boring 352

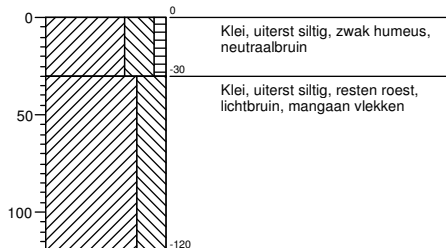
Boring 353

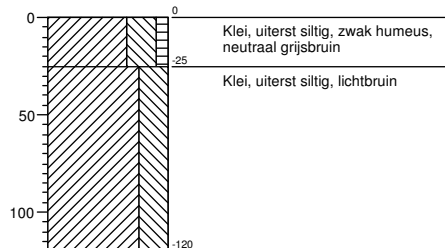
Boring 354

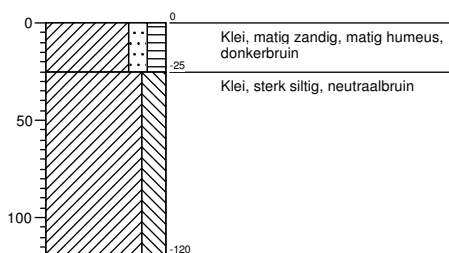
Boring 355

Boring 356

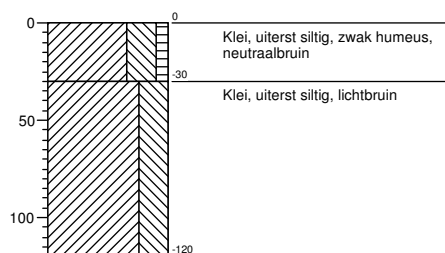
Boring 357

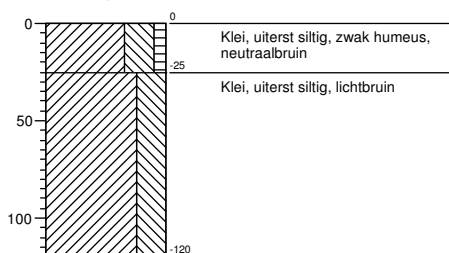
Boring 358

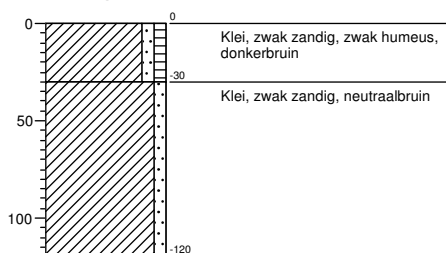
Boring 360

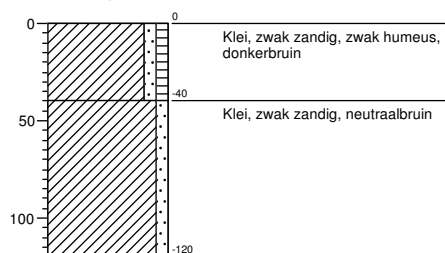
Boring 361

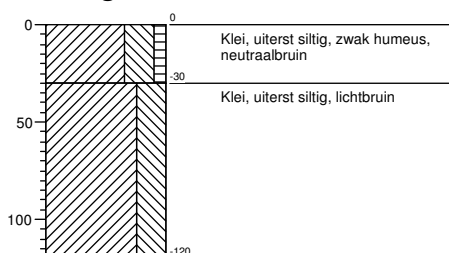
Boring 362

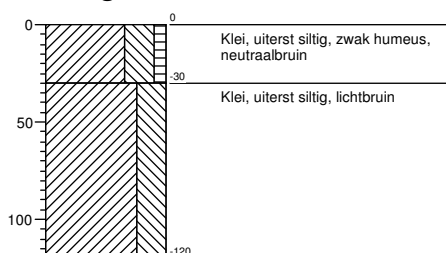
Boring 363

Boring 364

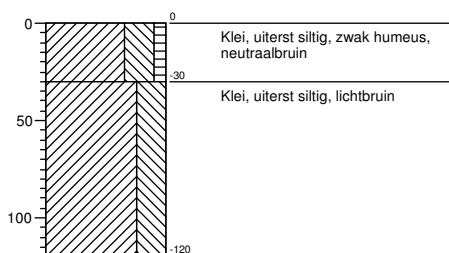
Boring 365

Boring 366

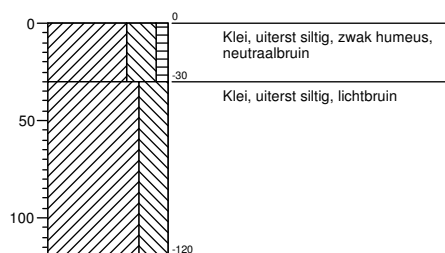
Boring 367

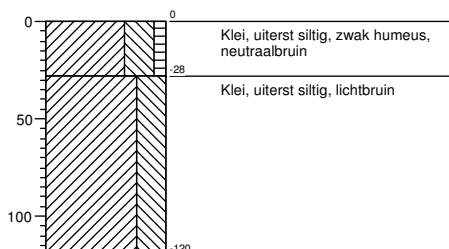
Boring 368

Boring 369

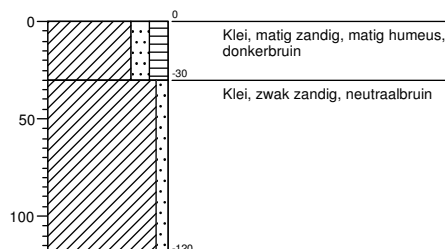
Boring 370

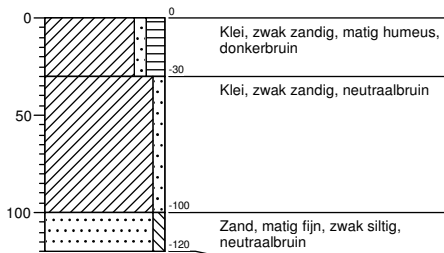
Boring 371

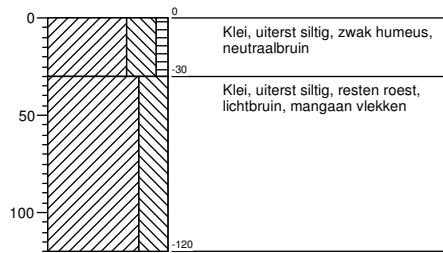
Boring 372

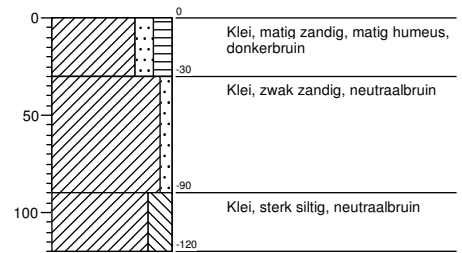
Boring 373

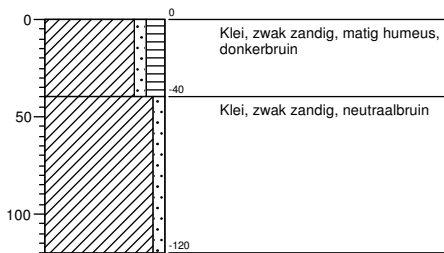
Boring 374

Boring 375

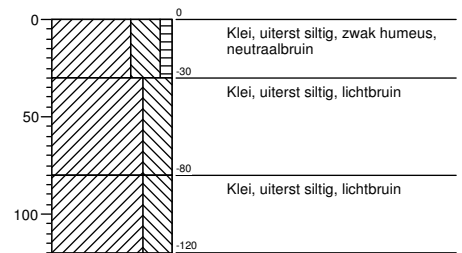
Boring 376

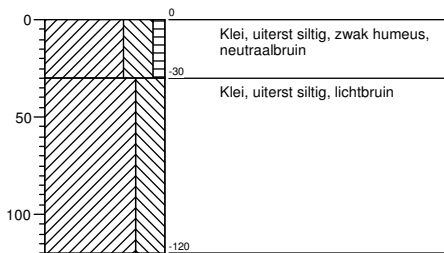
Boring 377

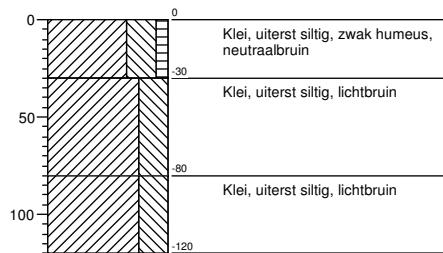
Boring 378

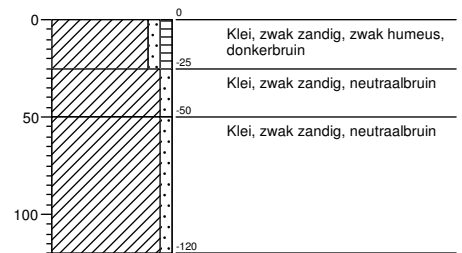
Boring 379

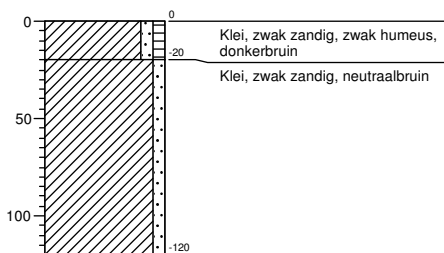
Boring 380

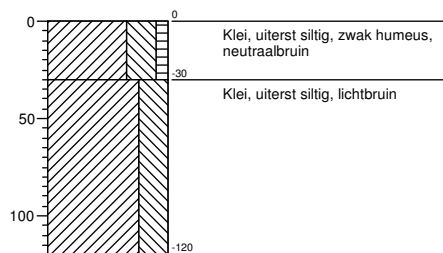
Boring 381

Boring 382

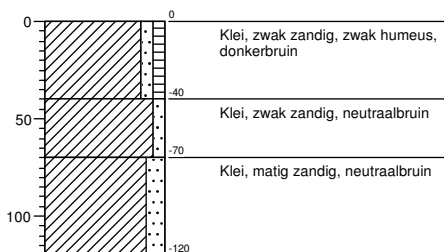
Boring 383

Boring 384

Boring 386

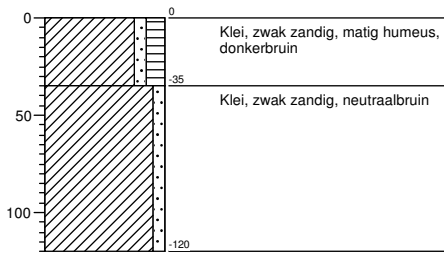
Boring 387

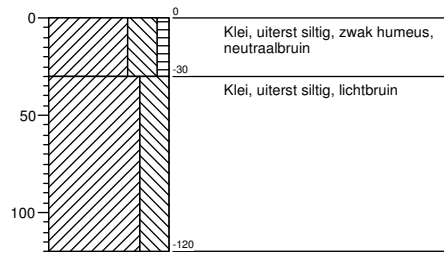
Boring 388

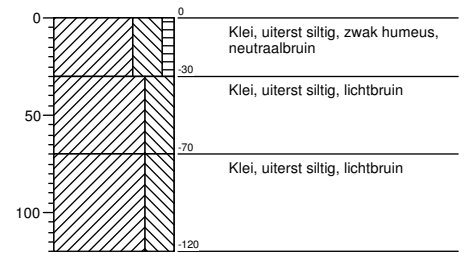
Boring 389

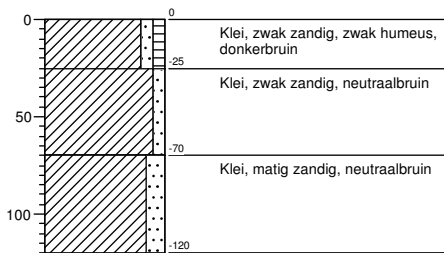
Boring 390

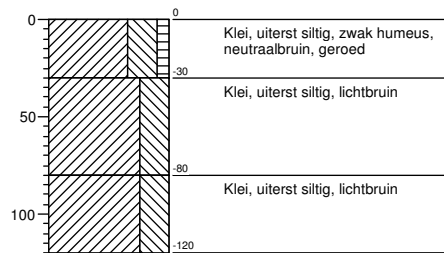
Boring 391

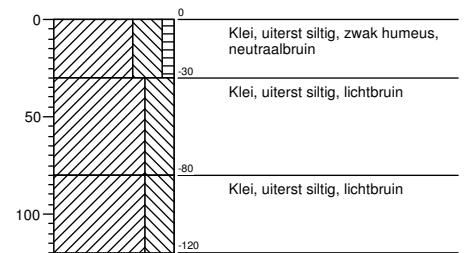
Boring 392

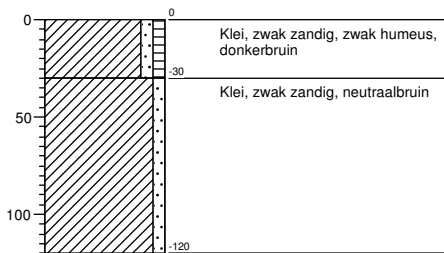
Boring 393

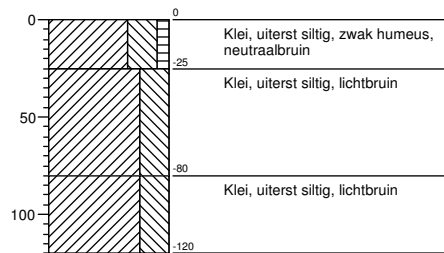
Boring 394

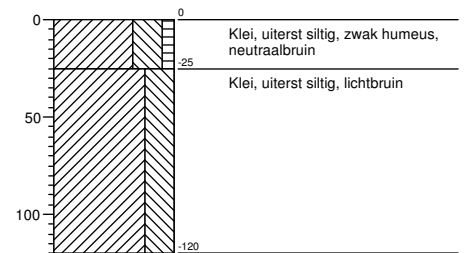
Boring 395

Boring 396

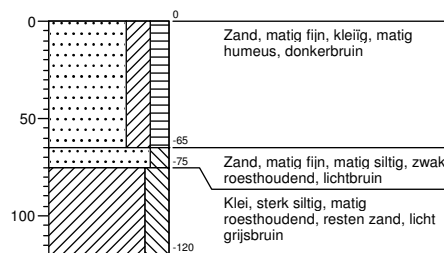
Boring 397

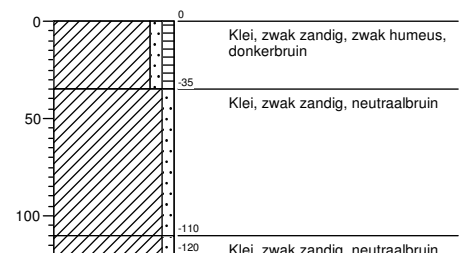
Boring 398

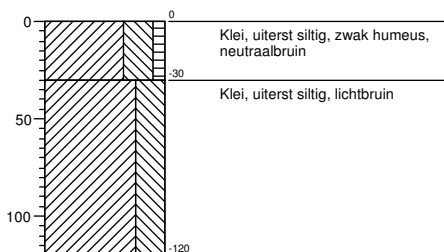
Boring 399

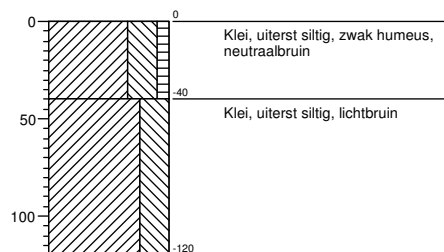
Boring 400

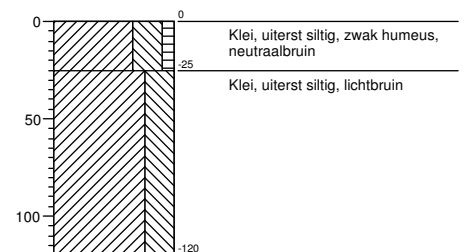
Boring 401

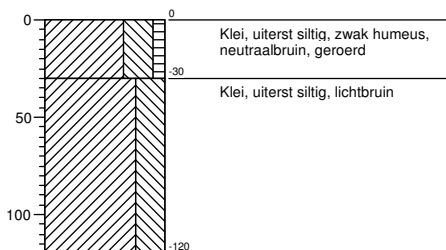
Boring 402

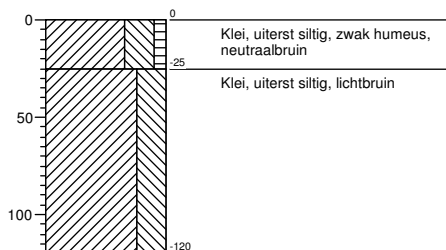
Boring 403

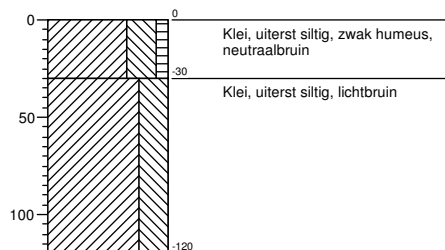
Boring 404

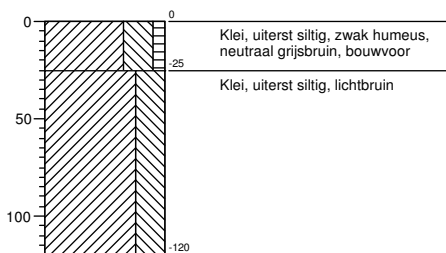
Boring 405

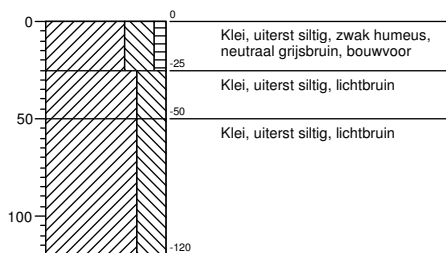
Boring 407

Boring 408

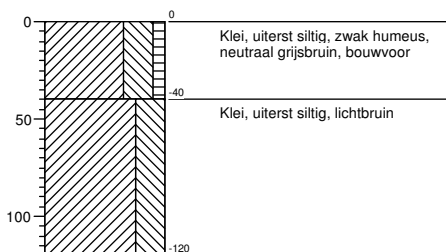
Boring 409

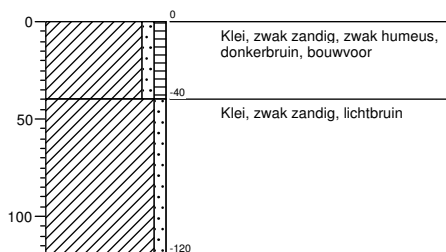
Boring 410

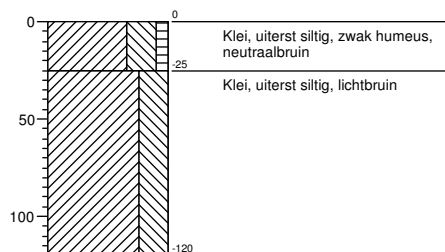
Boring 411

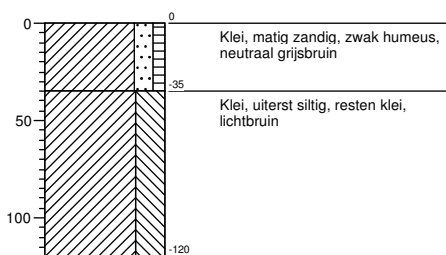
Boring 412

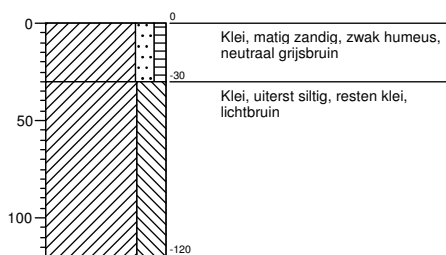
Boring 413

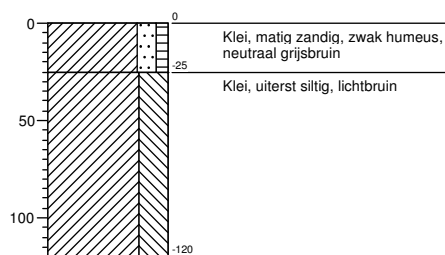
Boring 414

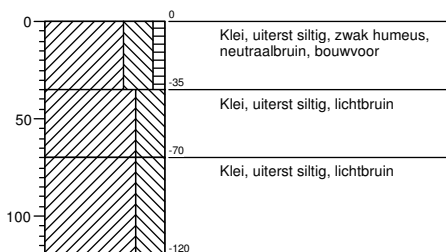
Boring 415

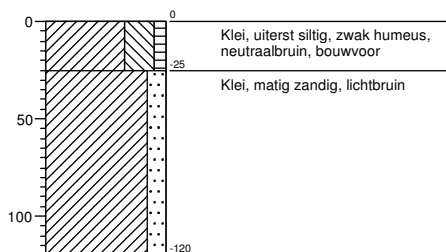
Boring 416

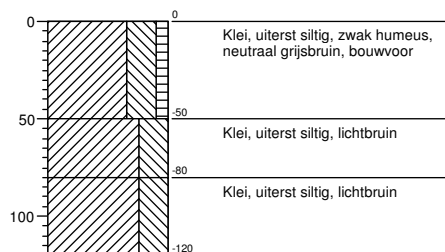
Boring 417

Boring 418

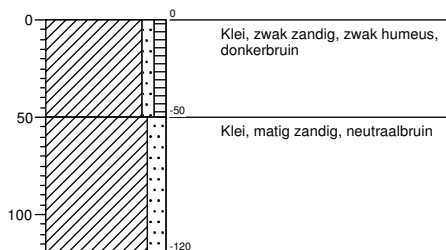
Boring 419

Boring 420

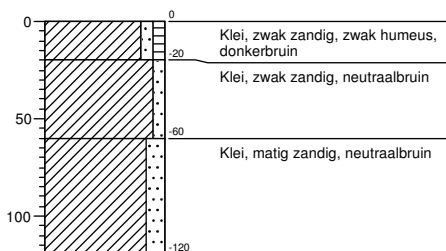
Boring 421

Boring 422

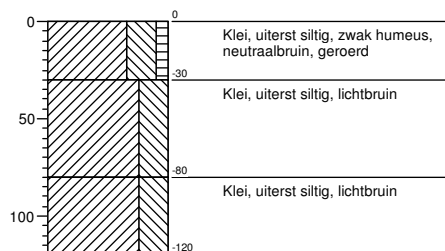
Boring 423

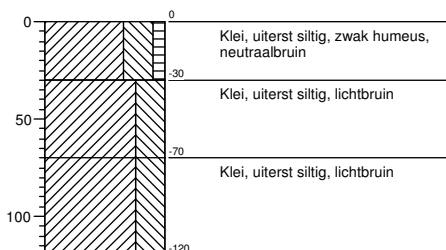
Boring 424

Boring 425

Boring 426

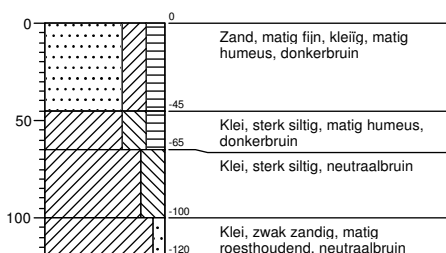
Boring 427

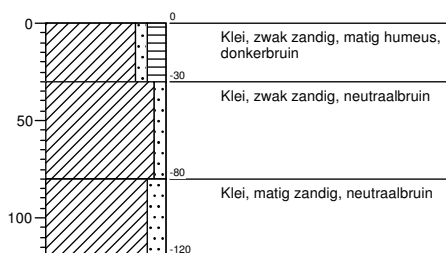
Boring 428

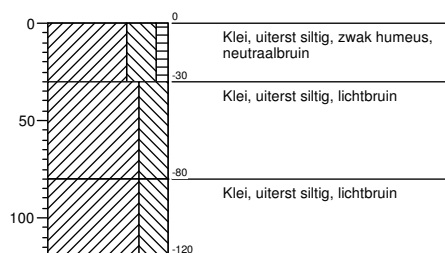
Boring 430

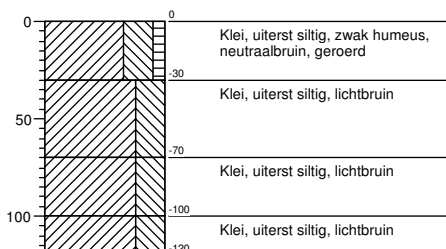
Boring 431

Boring 432

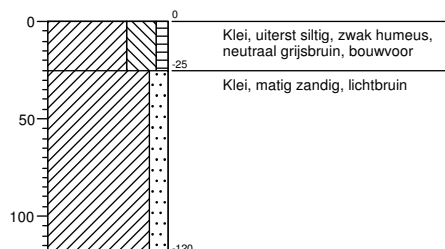
Boring 433

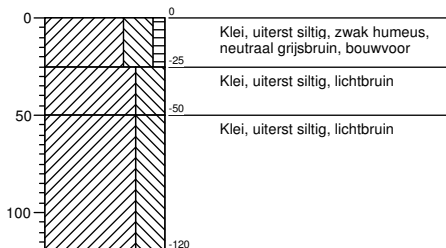
Boring 434

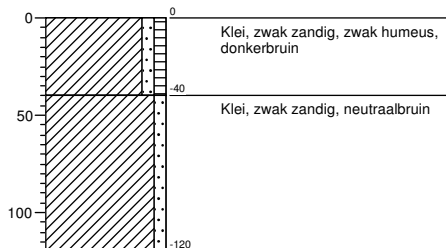
Boring 435

Boring 436

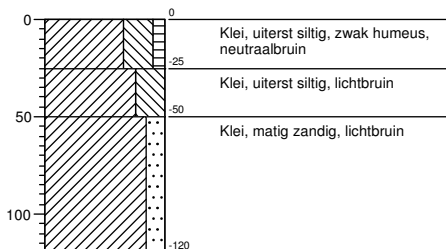
Boring 437

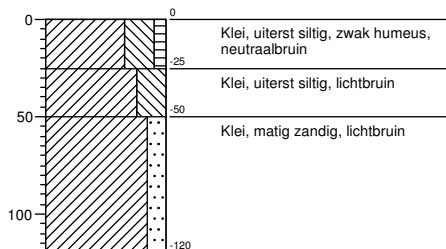
Boring 438

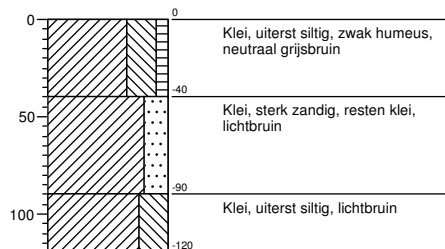
Boring 439

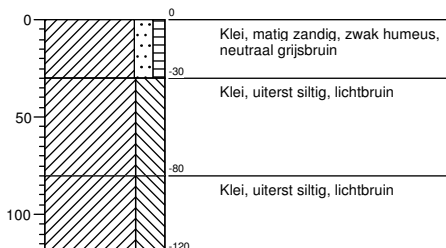
Boring 440

Boring 442

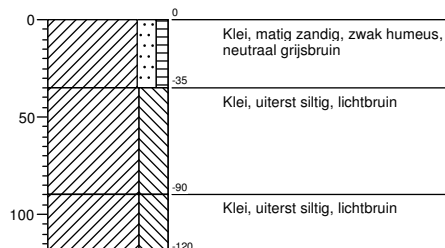
Boring 443

Boring 444

Boring 445

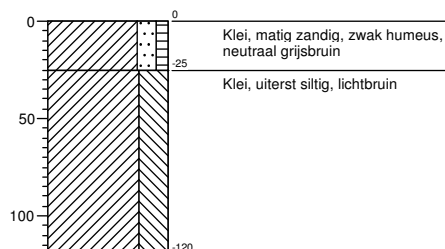
Boring 446

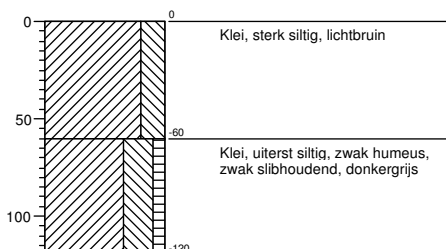
Boring 447

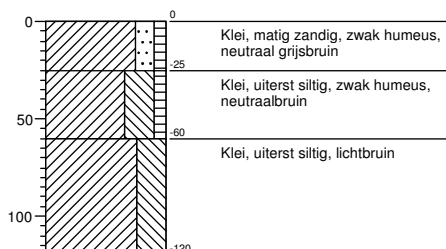
Boring 449

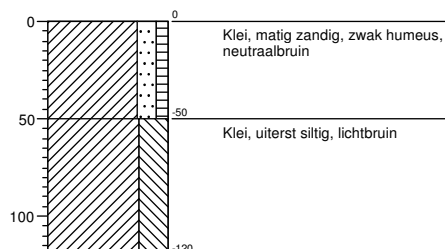
Boring 450

Boring 452

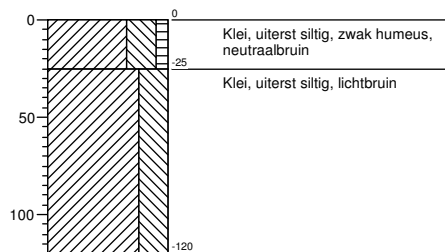
Boring 453

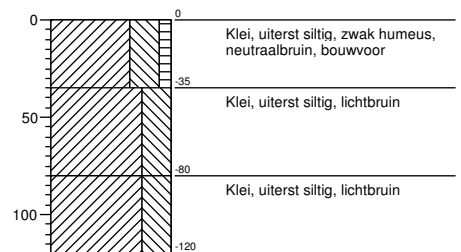
Boring 454

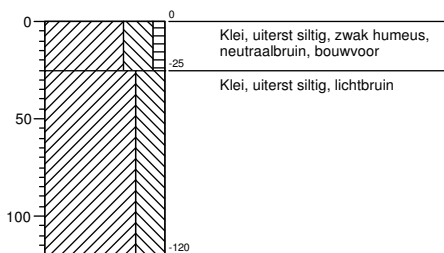
Boring 455

Boring 456

Boring 457

Boring 458

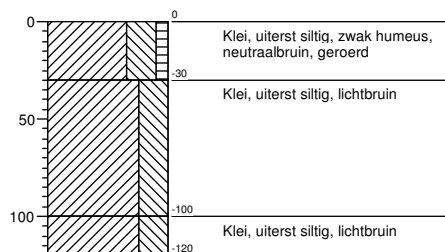
Boring 459

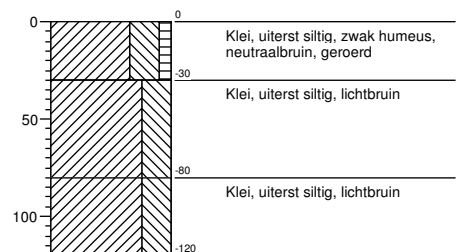
Boring 460

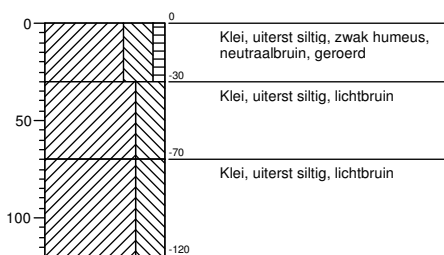
Boring 461

Boring 462

Boring 463

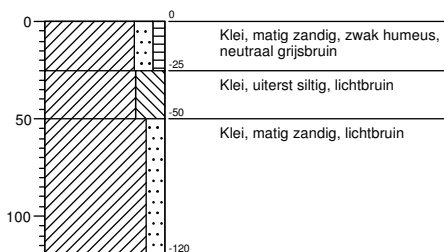
Boring 465

Boring 466

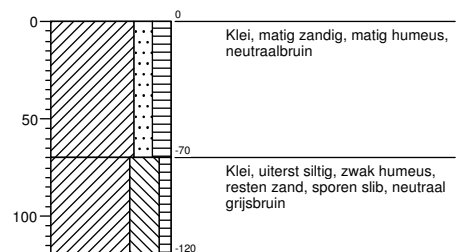
Boring 467

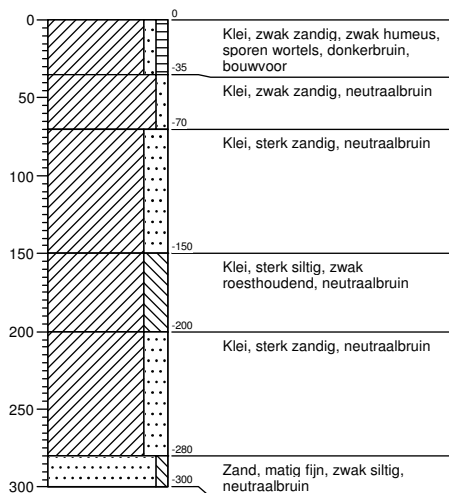
Boring 468

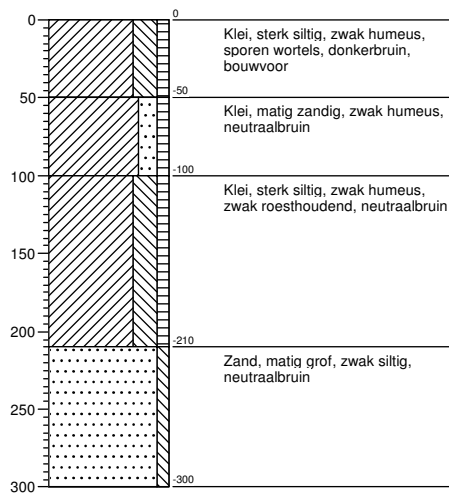
Boring 470

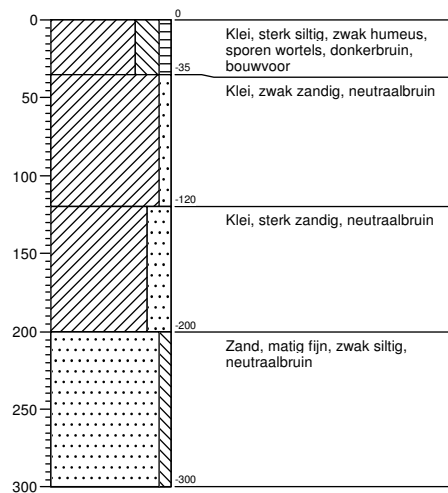
Boring 025

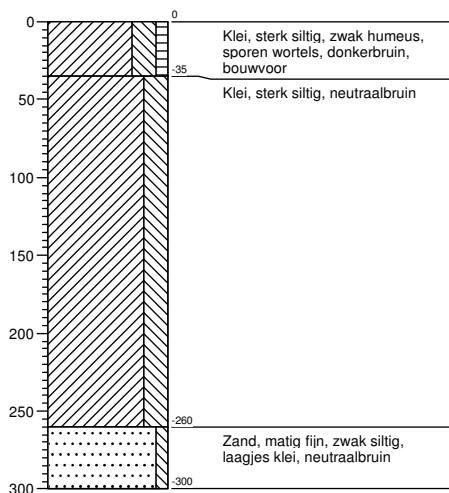
Boring 036

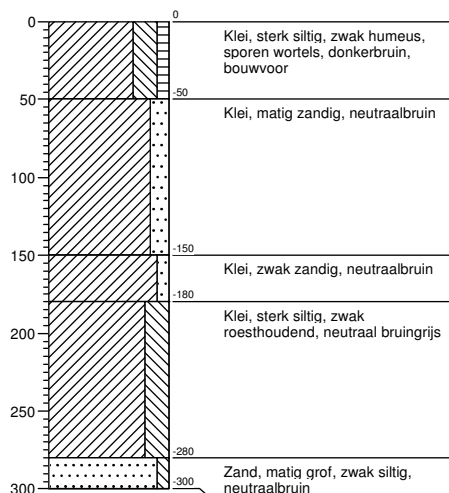
Boring 047

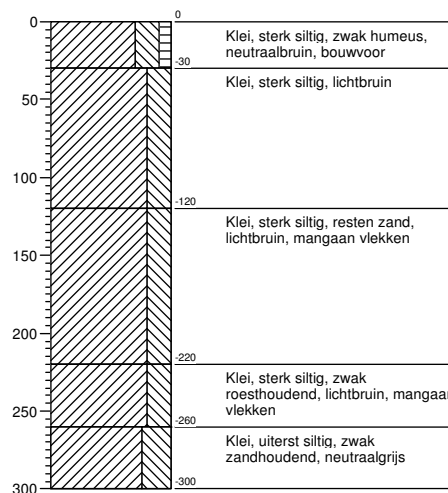
Boring 048

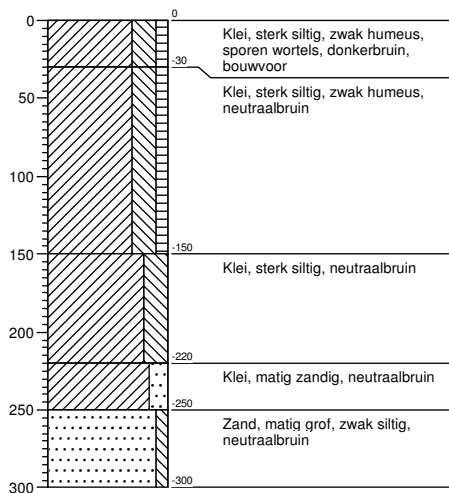
Boring 069

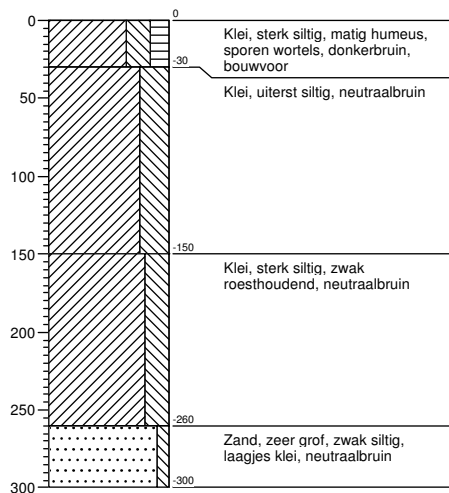
Boring 099

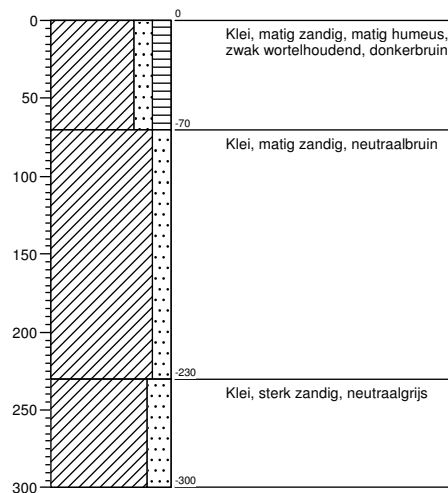
Boring 123

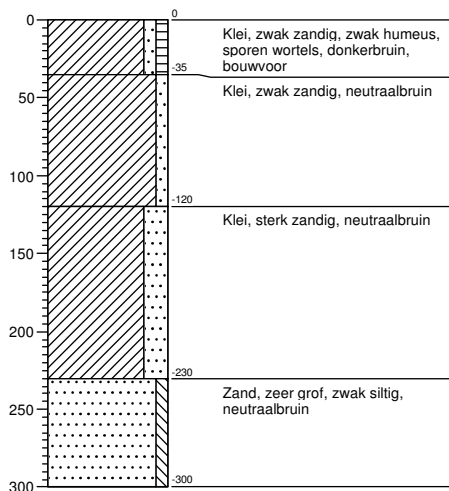
Boring 134

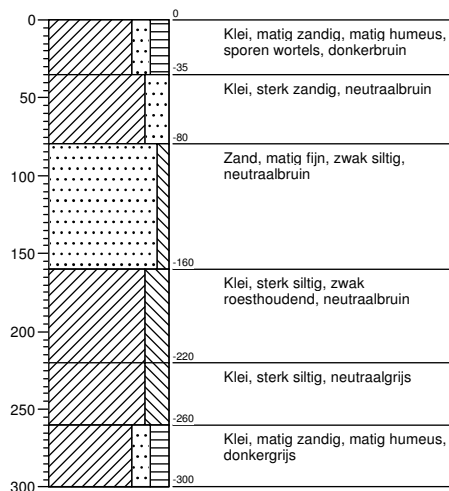
Boring 151

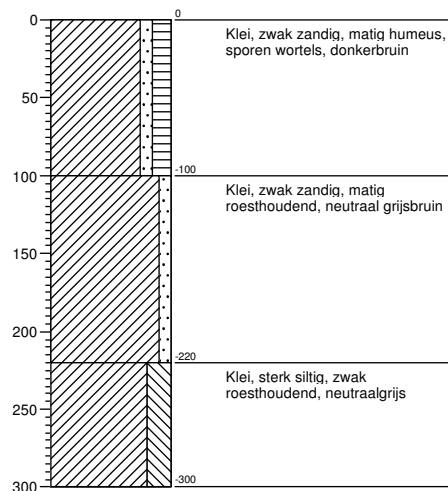
Boring 166

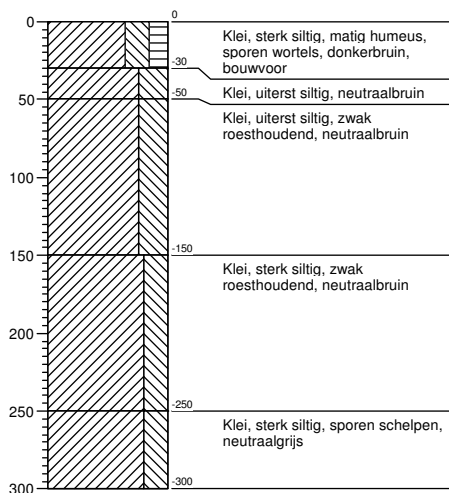
Boring 176

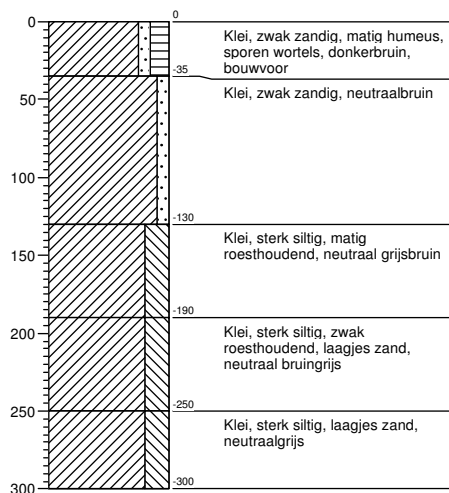
Boring 201

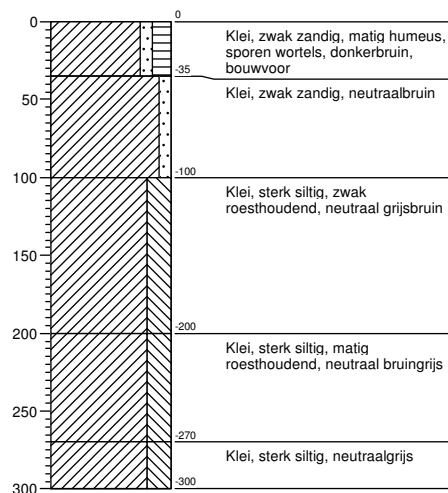
Boring 204

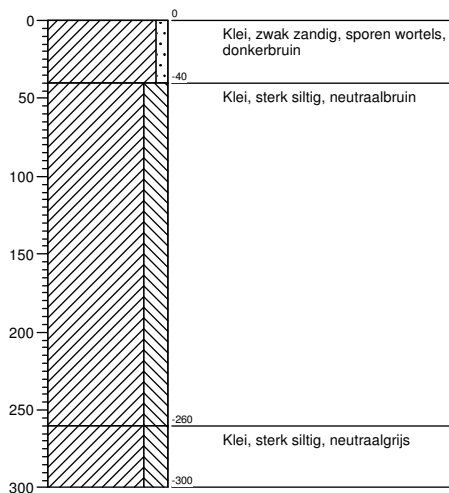
Boring 207

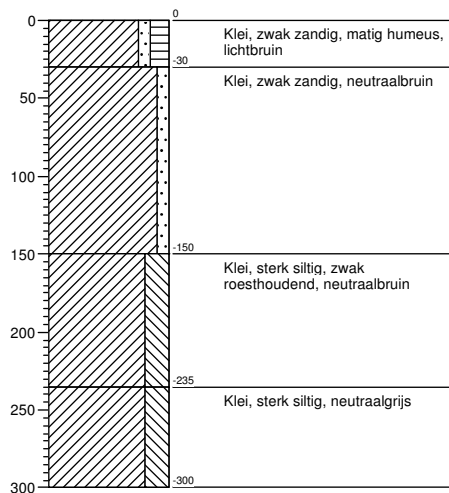
Boring 218

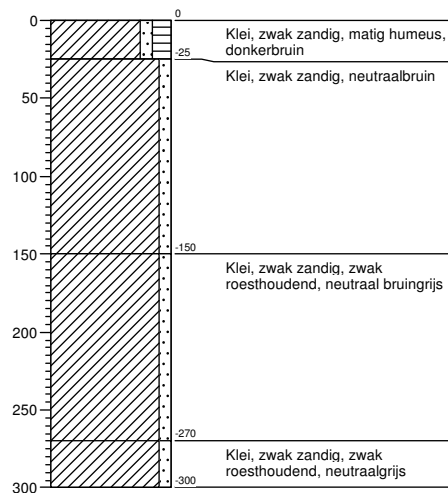
Boring 222

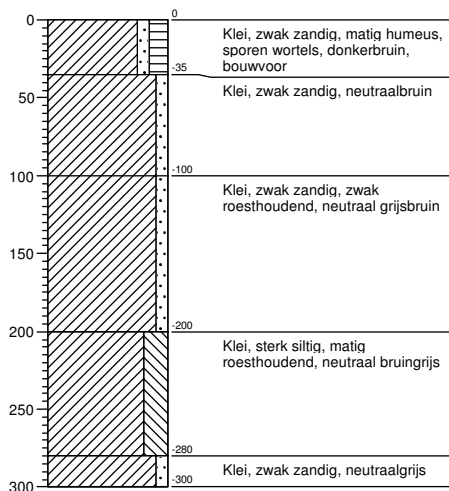
Boring 228

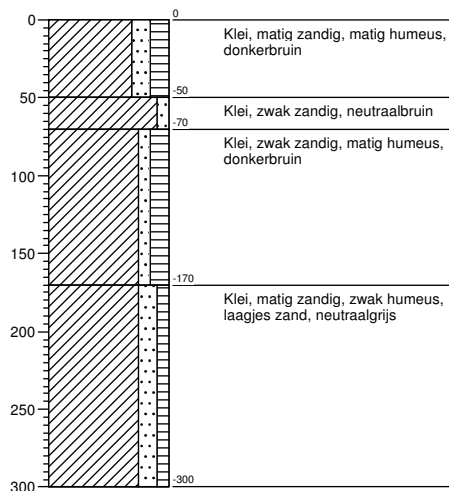
Boring 239

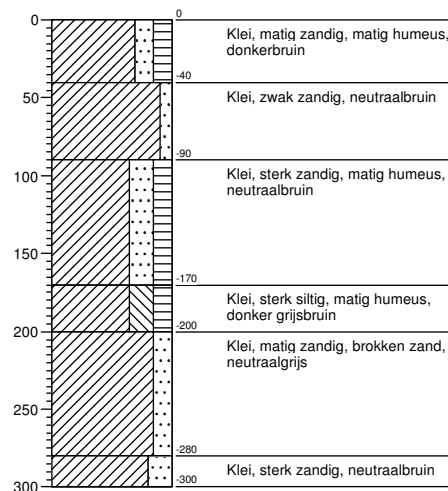
Boring 245

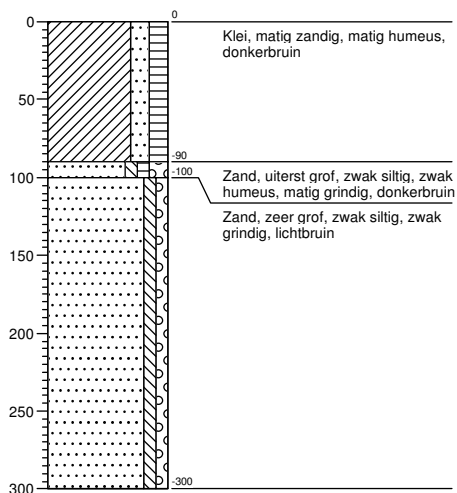
Boring 251

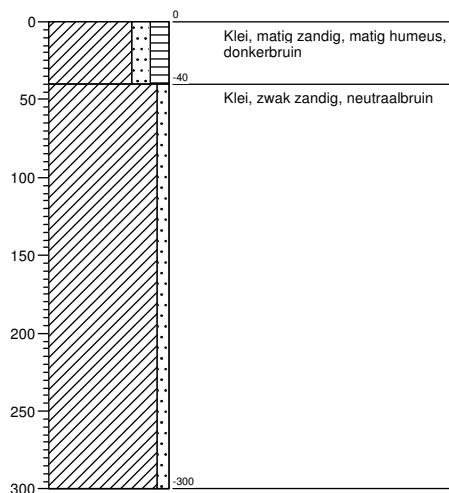
Boring 252

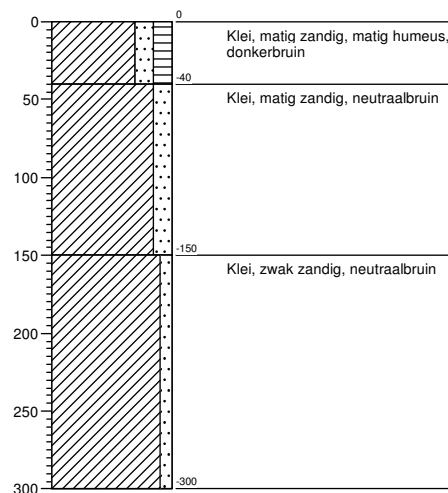
Boring 257

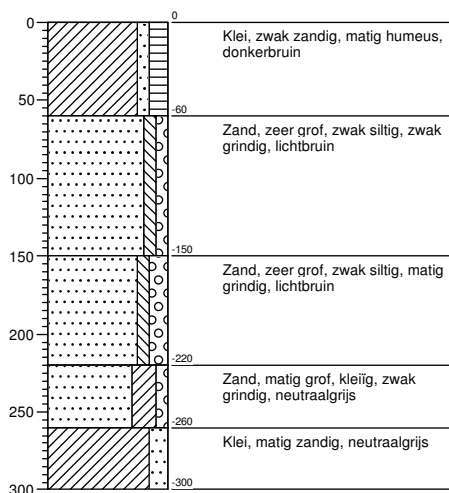
Boring 259

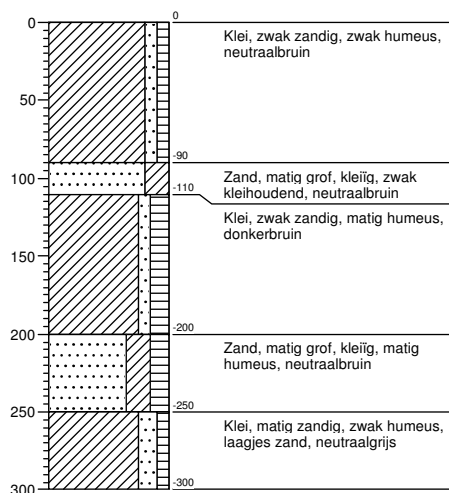
Boring 269

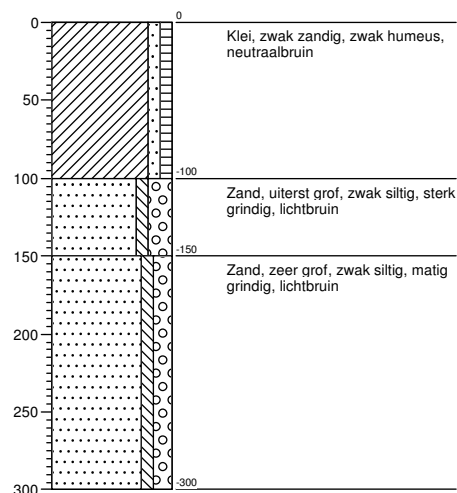
Boring 270

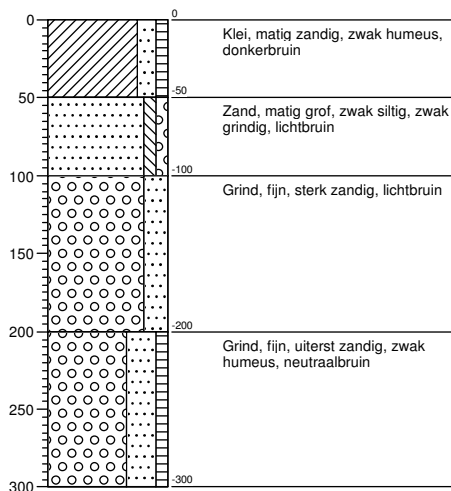
Boring 272

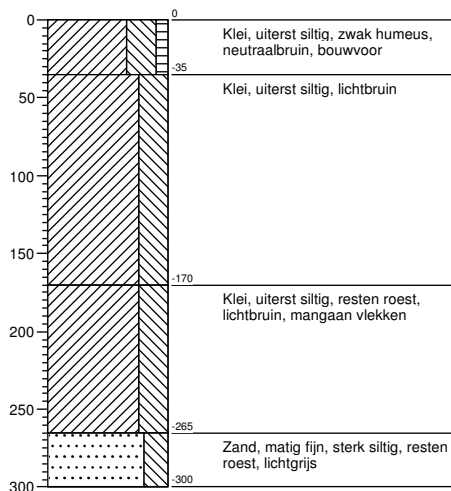
Boring 274

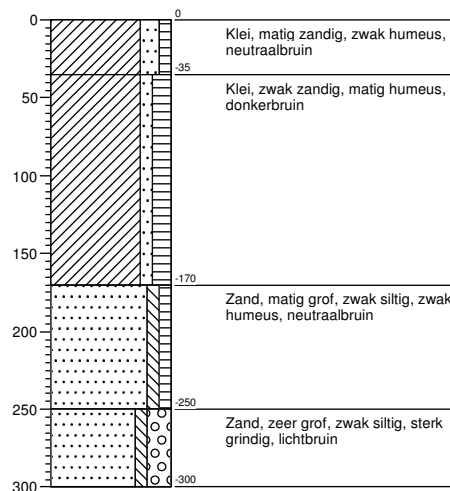
Boring 279

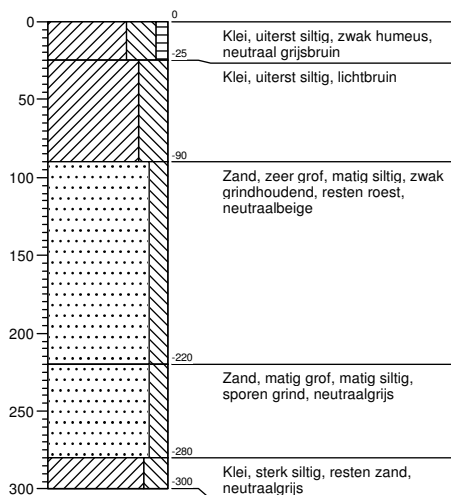
Boring 282

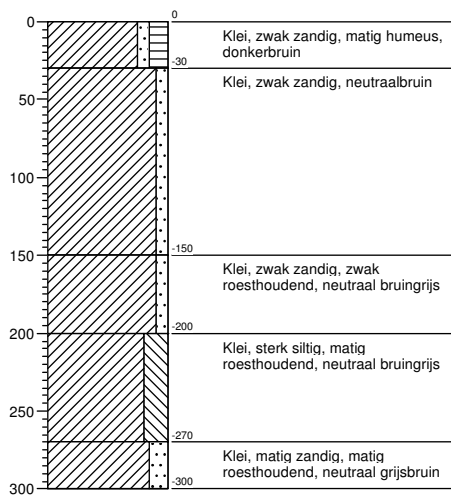
Boring 288

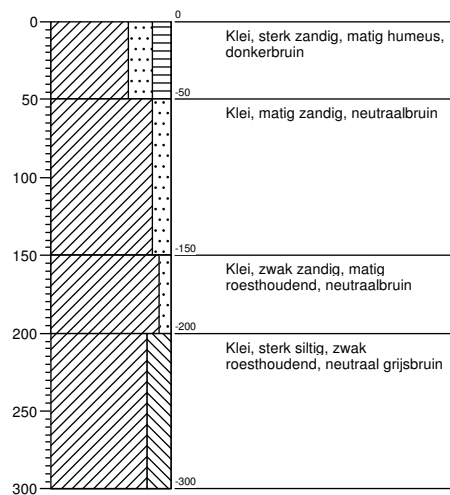
Boring 300

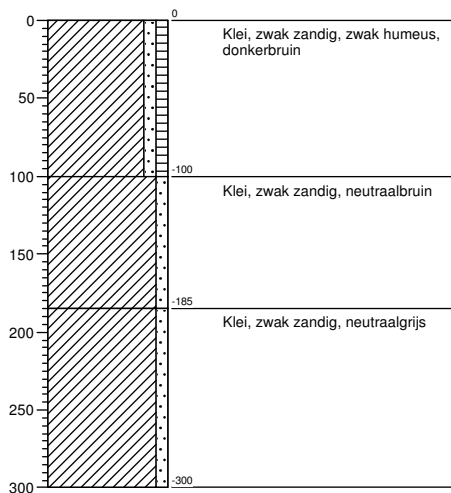
Boring 307

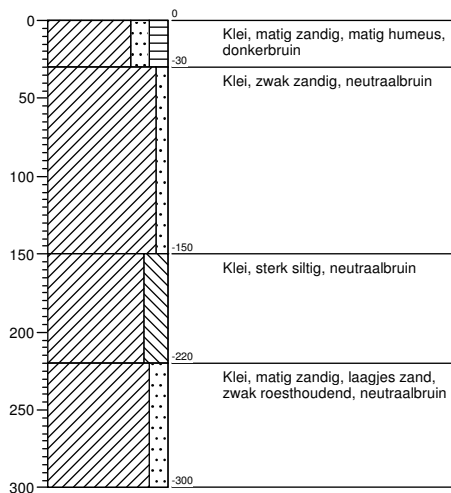
Boring 323

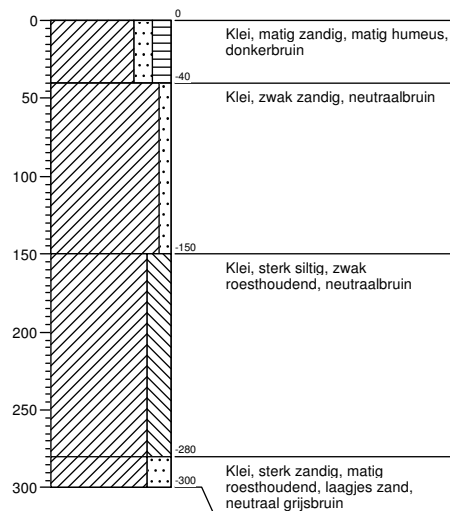
Boring 325

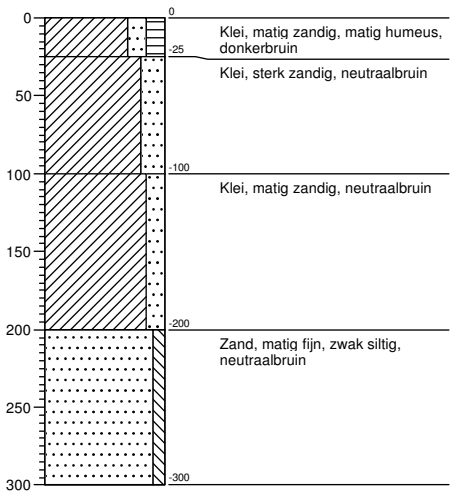
Boring 359

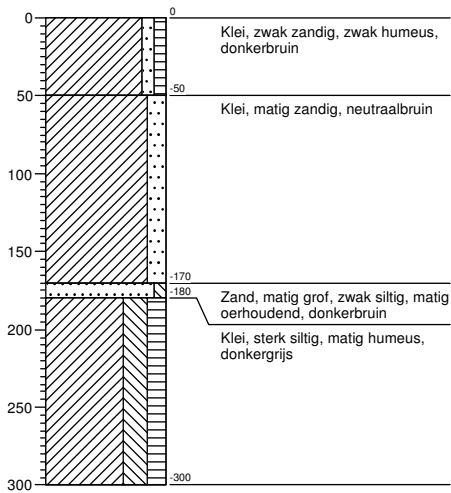
Boring 406

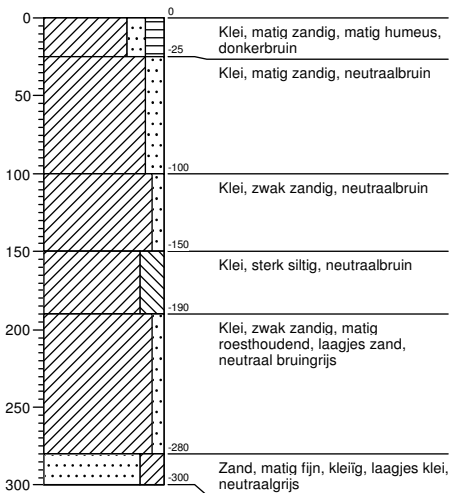
Boring 441

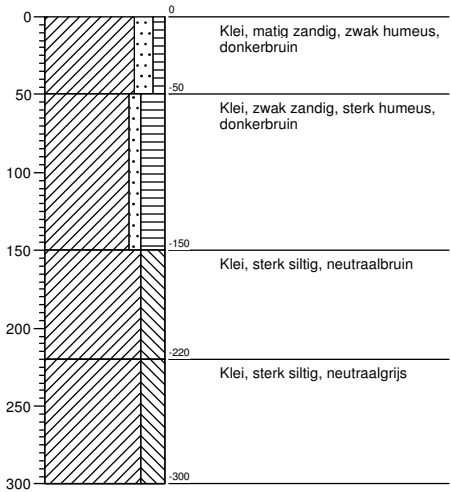
Boring 448

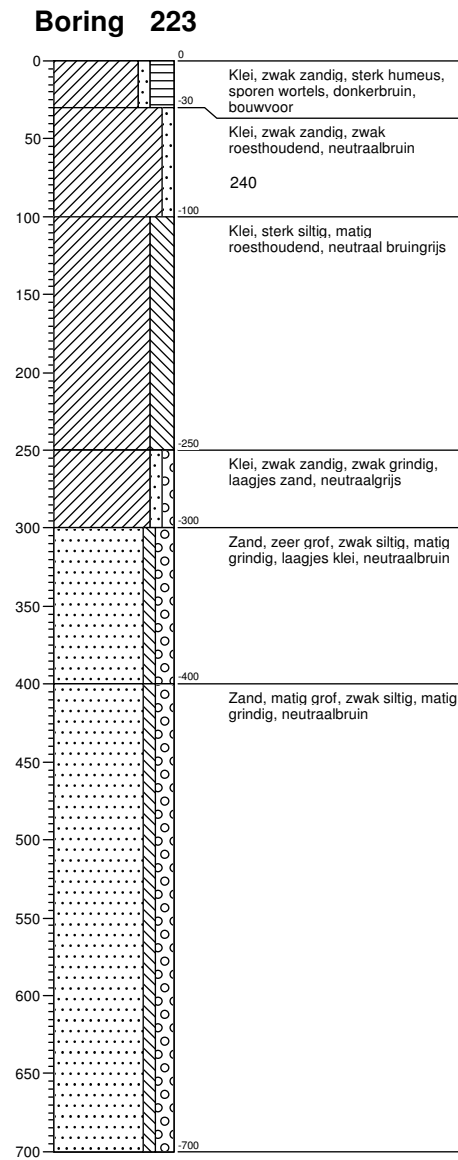
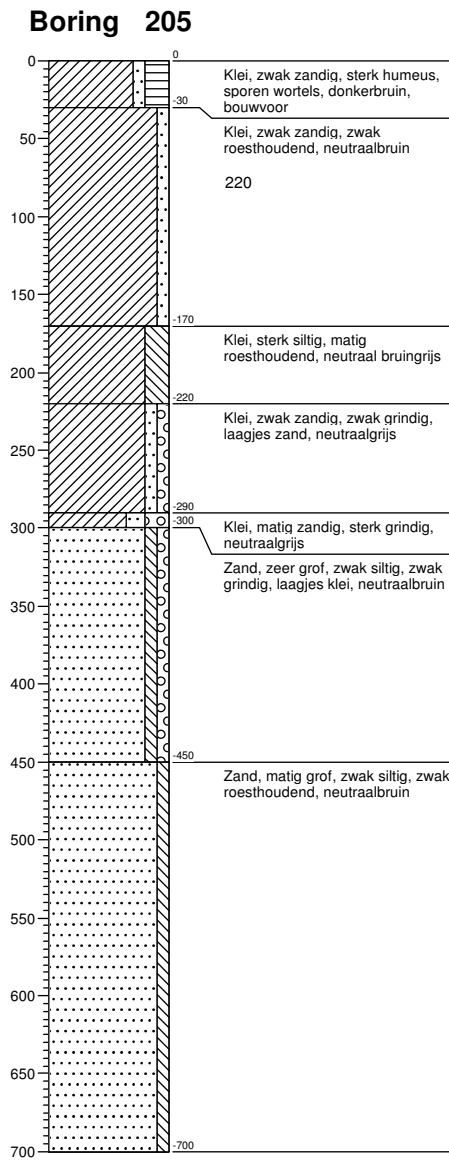
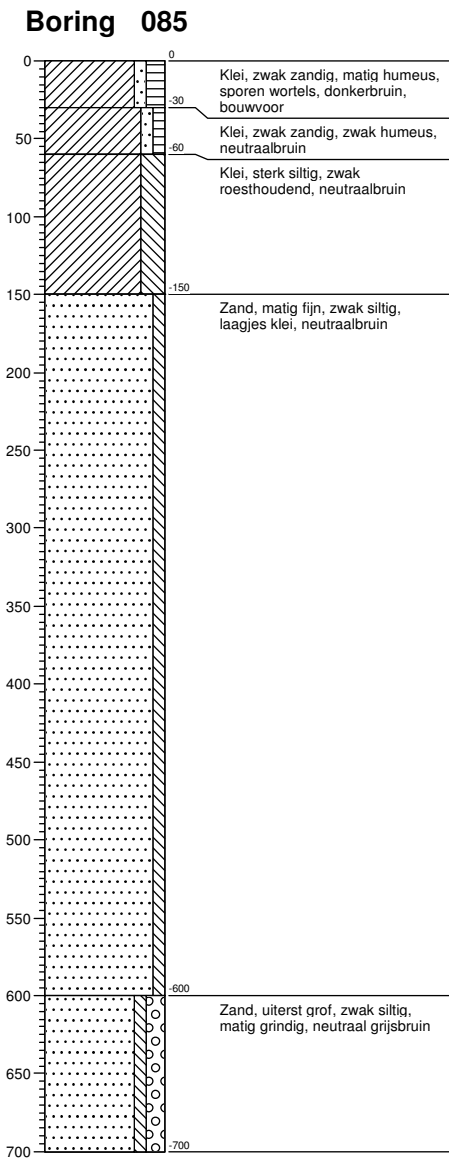

Boring 464

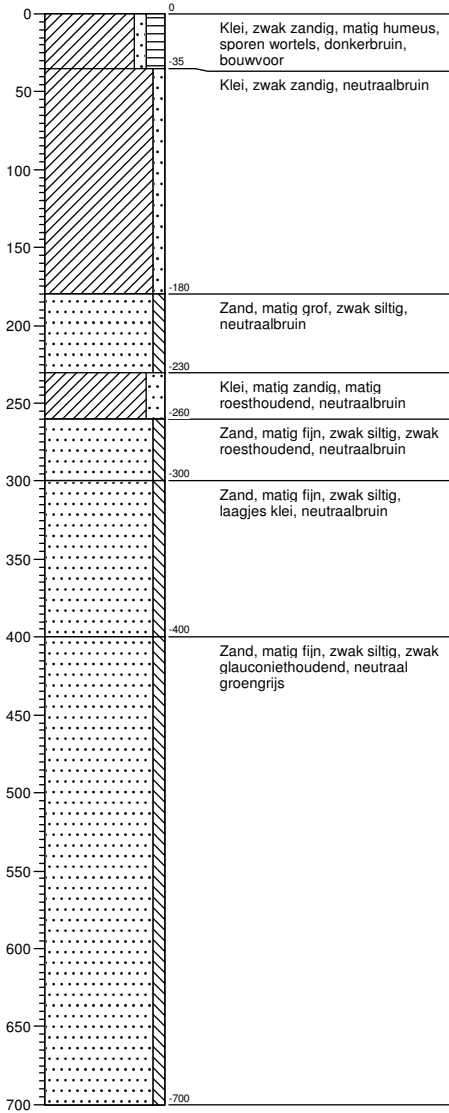

Boring 469

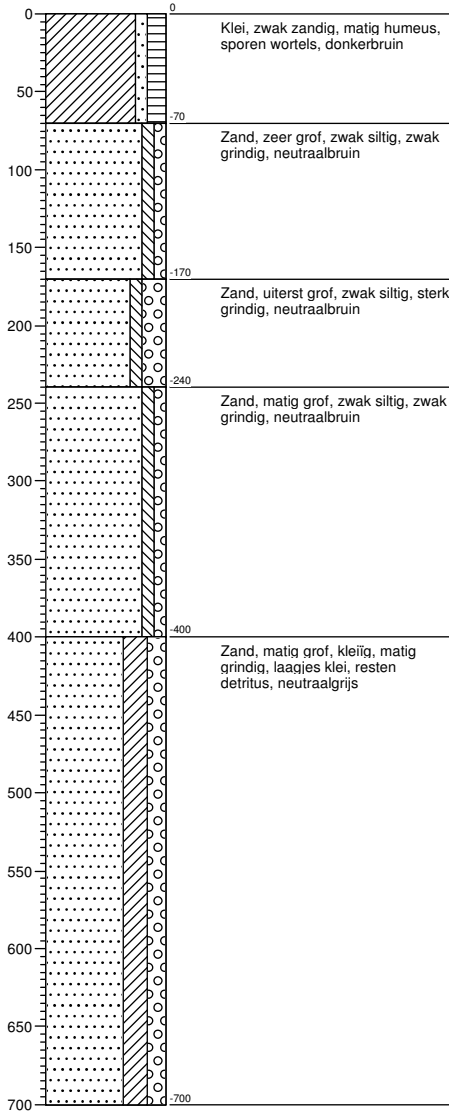

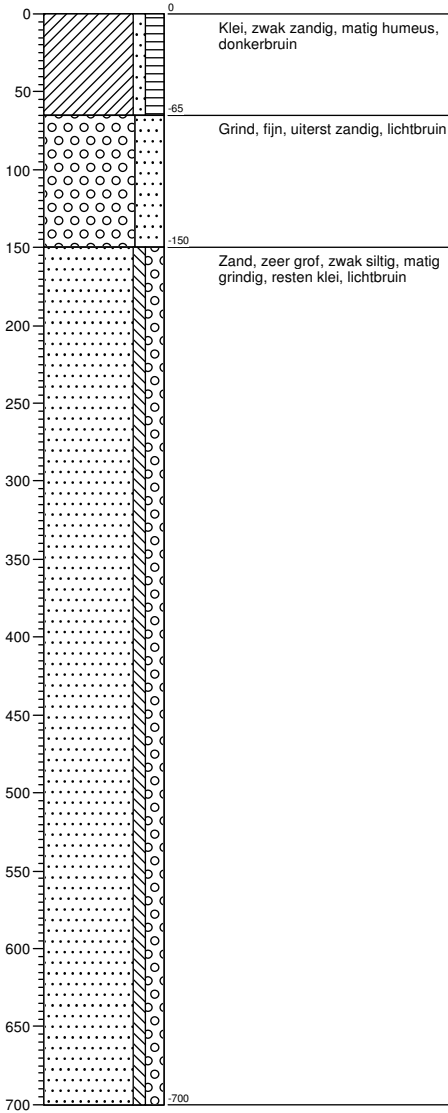
Boring 232

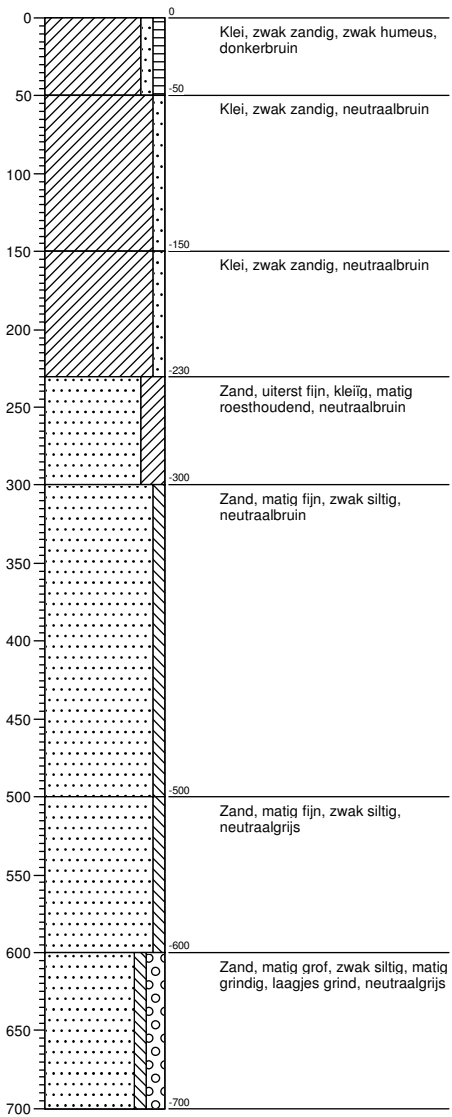
Boring 266

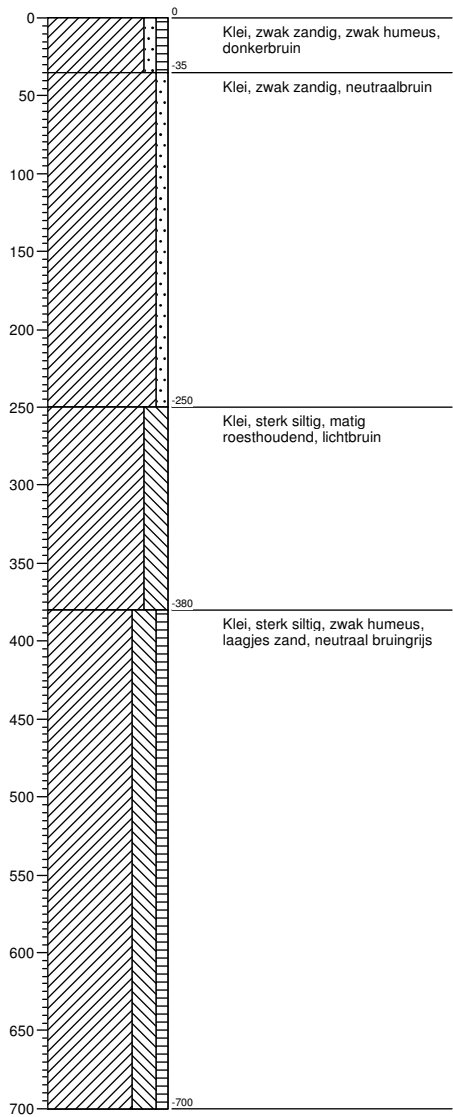
Boring 289

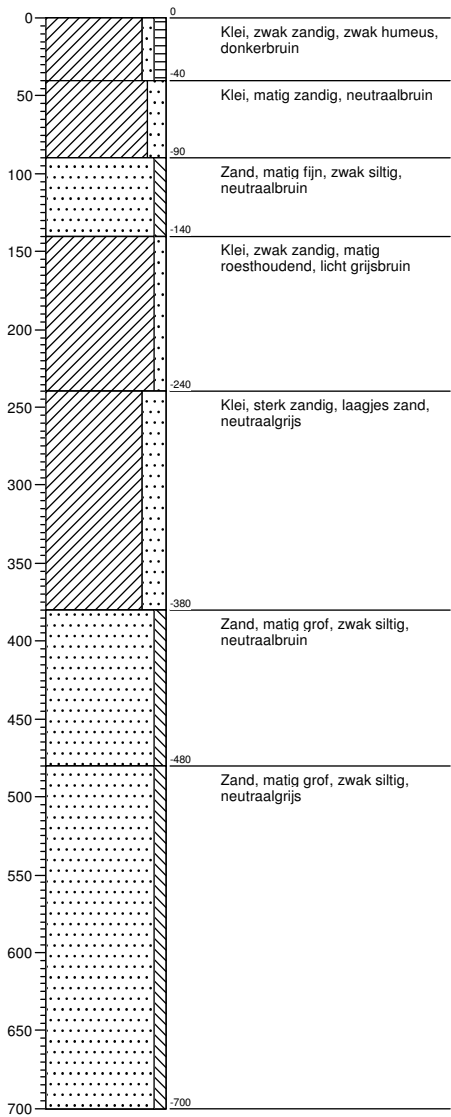
Boring 333

Boring 385

Boring 429

Boring 451

